Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера дена ● ШИНАРА, 10 октябрь, 1978 шу. ● № 121 (5941). ● Мах 2 кепиг.

ЙОККХА КОТАЛО ЯЬККХАЙ

Iилмахошеи специалисташеи дукхача хана дена белгалдаьккха да доагора баланс термальни хиш боккха лоархIам болаш долга. Вай республике лаьттан кIалара термальни хиш долча моттигашка разработка ер, лаьттан кIаларча кIоаргарча йIовхалах пайда ийбер Къилбаседа Кавказски управлене коллектив я.

Лаьттан кIалара хьалтIадоаккхаш дола термальни хий предприяте болхлошеи специалисташеи трубопроводашка гIолла дIаухийт республика потребителашта теплицаш, доахана фермаш, мастерскеш, нах чубаха цIеноw, административнии производственнии объекташ йIоахъеча пайда ийбара.

СССР кердача Конституце шу дизача ден сийленца накъабахар духьа коллективо карара шу долалуш доккхий социалистически декхараш тIаийцар. Массайолча участкашна коллективнии индивидуальнии яхьаш вIаштIехьъяьхаяр «План кхоачашъяр — декхар, из тIеххкоачашъяр — сийле» яхача девизагIа къахьийгад. Цу яхьа итогаш йича цох хьахиннач дог гIоздоаккх. Ийс бетта планал совгIа лаьттан кIалара 135 эзар совгIа кубически метр термальни хиш даьхад, хIаьта шу доладелчахьа потребителашка дIакхачийтад кхо миллион совгIа кубически метр хий.

Белгалдаккха дог доагIаш хIама да укх шера хьалхарча ах шера баьча балха итог йича коллектив СССР Мингазпрома «Союзбургаз» объединене предприятешта юкъе социалистически яхье котъялар а. Коллективана хьалхара моттиг хьожайир «социалистически яхье котъяьннар» яха тешал а луш.

ХIанз предприяте болхлошеи специалисташеи керттера теркам тIаухийт Iанга кийчбалара. Ремонт еш латт йIовхал дIа-юха телача насосни станцешта, хиш хьалдоахача моттигашкара скважинаш, трубопроводаш, кхыйола механизмаш тоаеш латт. Уж къахьегама толамаш доахача дика хьонхамаш даьхад вежараша АюповгIар водитела Сулейманен оператора Раинбекен, слесара Томилин Андрея, иштта кхыбараша.

Я. БУБНЕНКО.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ!

Шекара свекла — планал совгIа

Укх шера 540 гектара тIа шекара свекла кхейир Урус-Мартановски района «Горец» совхоза къахьегамхоша. Укх деношка сихъяь чуэцаш я из. ХIанзале 290 гектара тIара яр чуена яьккхай. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 280 центнер йоал, план 226 йолаш.

Укх шера халкъбоахама планагIа 11 эзар тонн шекара свекла дIаяла езаш ба совхоза къахьегамхой, хIаьта дIаяла лерхI 16 эзар тонн. Дагалаьцар кхоачашде шоай карагIдаргхиларах шеко а яц.

Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб шекара свекла чуэцара болх Х. Керимова кулгалдеча шоллагIча отделене. Укхаза болх беш я бIарчча комбайнови комплекс. Цунна юкъейоагIа «КС-6» марках йола свекла лаьтта кIалара хьамукъайоаха агрегати кхо «свеклоподъемник» яха установкеи.

ХIара дийнахьа норма кхо гектар йолаш 5 — 6 гектара тIара шекара свекла чуя вIаштIехьдоал механизаторий Алиев Солт-Ахьмада, Варасв Шарпудина, Домбаев Апте, Зукаев Билала. ХIаьта хIанзле дукха хIама ца эшаш 110 гектара тIара шекара свекла чуя кхоабаьб уж.

Дика ба хьувкъам а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 350 центнер чуяхь. Геттара дика хьувкъаяьй шекара свекла гектарника Рашидов Адама. Юкъера лаьрхIача 700 — 750 центнер чуяхь цо хIара гектара тIара, хIаьта гектарникаша Висаригов Абдурахьмана, Ахмадов Абдурахьмана, Баштаров Сулеймана — 500 центнерал кIезигагIа йоацаш.

Х. МАГОМЕТОВ.

«Куларинский» совхозе сихъяь чуэцаш латт хьажкIаш. 400 гектар я уж укхаза. Ялат чуэцилга комплексагIа леладу. ХIара гектаро планал совгIа 25 — 27 центнер хьажкIаш лу.

СУРТА ТIА: совхоза хьатта хьажкIаш цIенъеш ба болхлой.

Я. ЦУЕВА сурт.

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделене Куснев Ахьмада звенога 123 гектар я свеклаш. 280 — 300 центнер овлаш доах свеклаш лелаераша хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача, хIаьта цхьабараша чуэца хьувкъам 400 — 450 центнерага а кхоач. Масала, Манкиев ТIахIира ший ах гектара тIара 230 центнер свеклаш дIаеннай.

СУРТА ТIА: свеклай кхай тIа. Болхло Манкиева, звеньевой Куснев Ахьмад, «Сельхозтехника» шофер Султанов Илез.

С. ПУГОЕВА сурт.

ХIАРА ГЕКТАРА ТIАРА — 52 ЦЕНТНЕР

Грознера Науре водаш Николаевская яхача станицана тIехь а ваьнна цхьа километр никъ бича сона бIаргабайра наьнъа аьрдача оагIорахьа хьажкIаш чуэцаш боахка нах. Автобуса тIара Iо а ваьнна царна тIавахар со. Уж хиннабар Наурски района «Красное знамя» колхоза къахьегамхой. Царна юкъе бар колхоза партийни организаце секретарь Мунич Василий Николаевич а керттера агроном Осипова Нина Георгиевна а.

— Маца йолаьй оаш хьажкIаш чуэца, хIаналехьа мел чуя кхоадаьд шо? — хаьттача:

— 26 сентябре араьхар оаха комбайнаш кхай тIа. Цхьабакъда, цу дийнахьа керттерча даькъе техника хьажкIаш чуэцара мел дика кийчъяьй хьоикаш мара дацар тхо. ХIаьта нийсденна кхоачамбоацараш юстар а даьха шоллагIча дийнахьа йиъ комбайнаца шерра дIадоладир хьувкъам чуберзабелга. Дийнахьа юкъера лаьрхIача 19—20 гектара тIара хьажкIаш хьакха кхоабу механизтораш, норма 8 йолаш. Цхьайолча хана 24—25 гектара тIара а чуэц, — жоп делар Нина Георгиевнас. — ХIаьта хIанзле, дукха хIама ца эшаш, 280 гектара тIара хьувкъам чубена а баьккхаб.

Наькъа йистера дика гуш я хьажкIаш чуэцаш лела кхо комбайн. ЦаI гаьнна кхай юкъе латт. Гуш ба цунна гонахьа хьувза нах. Юхxe «техничка» латт.

— Фу хиннад комбайна? — хетт аз.

— Ехай-кх, — жоп лу Нина Георгиевнас. — ХIаьта тамаш а яц. Дукха ха я хьажкIаш тха колхоза кхашка укх шера санна дика ца хьувкъа. ГIад сомен лакхеи долаш сиха дIаяхийта йиш хилац комбайн. Механизатор сихвелча дукха ха ялалехьа цхьа оатхал ехе дIаотт агрегат. ХIаьта хIанз еха комбайн социалистически яхье шоллагIча моттиге болча Любов Василен Шевцов Николаян я. Яхье хьалхабала дагахьа сихбенна хургба-кх уж а. Бакъда, ехар дукха чоалхане оатхал яц. Из сиха тоаергхиларах шеко яц «техничка» тIа болх беча шоллагIча мехотряда механика Тахтаров Анатолеи цун новкъосташен.

Кхай юкъе долх тхо. Сома, юкъера лаьрхIача шш метр лакха да гIад. ХIаранена тIа шишша, кхоккха хьажкIа йоал. Виза ба фийг. Колхозе ялата дIайийна еррига хьажкIащ кхейир укх шера цIи хезача механизаторо звено звеньевойс Витаргаев Доккасеи, цун новкъоста Гудилов Владимиреи, Москаленко Иванеи. Кхай тIара ялат дIаккхухьаш къахьегаш ба уж хIанз. ХIаьта из болх беш виъ механизатор ва. Царех хIаранега шишша лафет я. ХьажкIех йизар сиха хьатта дIаюг цар, цун метта яьсса яр комбайна тIехьа а тессе.

Кхай тIара хьатта хьувкъам дIаккхухьачарна юкъе яьржача яхье хьалха Базиев Рамзан ва хIанз. Цул дукха тIехьа ца вусаш хьавоагIа Витаргаев Докка а. ХIаьта дийнахьара балха нормаш 150 процент совгIа кхоачаш ца еш цхьаь-цаI вац.

РЕПОРТАЖ

Хьож тхо хьувкъам мел цIена чуэц а. Шш бIаь совгIа метр никъ бича Iоежа уллаш цхьаь-цаI хьажкIа корайинзар. Лафета тIа ца нийслуш лаьтта лега хьажкIаш лехьаеш лаьрхIа нах ба укхаза кхай тIа делаш.

Пхийттех минут яьлча кхай йисте тхо хьадаьхкача хьажкIаш чуэцаш болх беш яр еха хинна йиълагIа комбайн а.

— Мел ялат доал хIара гектара тIара? Дукха йий пачхаьалкхенга ехка хьажкIаш?

— Из цIенхашта ха йиш я хьатта. ХIаьта юкъера лаьрхIача гектара тIара 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш йоал, план 33 йолча, — аьлар Нина Георгиевнас.

Дукха чуэц хьажкIай гIадам а. ХIара гектара тIара 180 центнерал совгIа доал. Цунах кхай тIара ах километр мара кхы гаьнагIа йоацача моттиге силос йоллаш латт.

— ПайданегIа деций из доакъар хьайбаш латтача моттигашка кийчдеш хилча? — хаьттача:

— ПайданегIа-м хургдар, цхьабакъда тха вIаштIехьдалац. Йиъ мара машин яц хьажкIай гIадам дIаккхухьаш. ХIанзарчул гаьнагIа никъ бе безаш хилча ший ханнахьа кхай тIа юхаахалац. Из бахьан долаш дIахо болх бе йиш йоацаш цхьан юкъа пайда боацаш латта езаргьяр комбайний. Цул совгIа атта кхы а цхьа хIама да. Укх кхай йисте хьалха а силос йоллаш хиннай колхозхоша. Цудухьа керда дараш доахаш къа а ца хьегаш хьалха даьха хинна кIоагаш цIенде мара дийзанзар силос йоллара кийчо еш, — жоп делар Нина Георгиевнас.

— Мишта белгалбоах оаш балха нормаш тIеххкоачашъеш къахьегараш, социалистически яхье хьалхалаттараш? — аьнна шийга хаьттача:

— ХьажкIаш чуэцаш къахьегаргдолча маьха балхацара моральни а материальни а безам совбаккхара хьалхе а лаьрхIа мероприятеш оттайир колхоза партком профкомо. Уж дIайийцар механизаторий собране. Цу мероприятешка хьежжа яхье хьалхара моттиг яьккхачоа цIе вымпел лу, хIаьта хьажкIаш чуэцаш, уж хьатта дIаккхухьаш балха нормаш 130 процент совгIа кхоачашъяьча хIара механизатора дийнахьа — кхоккха сом. ДикагIба рий сийна «Молнеш» арахец, — жоп делар Мунич Василий Николаевича.

Делкънийга кхача бахьаш машин ера. Кхай йисте гулбелар хьажкIаш чуэцача дакъа лоацаш бола нах.

Нах хIама йиа баьлча уж цхьан моттиге гул а баь колхоза правлене баь соцам беш Василий Николаевича. Цу соцамга хьежжа хьалхарча дийнахьа баьча балха итогех кхоккха сом премии лу цо социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача комбайнера Тутаев Вахийна, цун новкъоста Базиев Вахийна, комбайнера Шевцов Николая, цунца цхьана болх беча Любов Василена, Базиев Рамзана, Витаргаев Доккийна. Тутаев Вахийнеи Базиев Рамзанаи ахчан премел совгIа ЦIе вымпелаш елар.

— Мишта вIаштIехьдаьннад шоана иззал дика хьувкъам кхебе? — хаьттар, премеш дIаенна яьлча, Витаргаевга.

— Шу долалуш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш оаха декхар тIаийцадар хIара гектара тIара — план 33 йолаш 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуя. ЛаьрхIар кхоачашдар духьа, цхьайолча хана бIарччача бийсана а къахьегаш, низ дIаккхоачар деш болх бир аз а са новкъосташа а. Дерригa балхаш агротехнически дикагIйолча хана кхоачашдора. Из вIаштIехьдоалар коллектива барт хиларах. ХьажкIаш хьалхийна хьаэттача тхой торонаш лаьрхIа а лаьрхIа КПСС ЦК июльски Пленума соцамашта жоп луш оаха дош делар хIара гектара тIара 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш чу а ена, план 500 тонн йолаш пачхаьалкхенга 750 тонн йохка. ЛаьрхIар кхоачашде карагIдаргхиларах шеко а яц хIанз, — аьнна жоп делар цо.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

СССР керда Конституци тIаийца шу дузача цIей сийна къахьегама вахте эттача Грозненски ацетонови завода коллективо дика къахьегама совгIат кийчдаьд. Валови продукци арахецара ийс бетта план 105,8 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цо арахийцай цхьа миллиони 143 эзари сом мах бола тайп-тайпара продукци. Продукци маьхала яккхара ийс бетта план 105,4 процент кхоачашъяьй. Заданел совгIа маьхала яьккхай 975 эзар сома маьха товарни продукци.

Укх шера къаьстта дика тоадаьд завода коллективо ший технико-экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра ийс бетта задани ялх процент тIеххкоачаш а еш, из лакхъяра чотагIа кийчъяьй заданел совгIа ара мел хийца продукци. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера пачхаьалкхенна планал совгIа баь пайда 83 эзар сом да.

Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латташ я укх шера Петренко Анатолий Александрович керте латтача витаминаш арахецача цеха коллектив.

* * *

Пятилетка кхоалагIча шера плани тIаийца социалистически декхараши дика тIеххкоачашдеш хьайоагIа Вознесенски газобензинови завода коллектив. Валови продукци арахецара ийс бетта план 106,8 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахийцай 459 эзар сома маьха продукци. Цу даькъе заданел совгIа арахийцад 43 эзар тонн бензини 51 миллион кубически метр гази. Газови бензин арахецара итт бетта плани екъа газ кийчъяра цхьайтта бетта задании хIанзлехьа тIеххкоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра ийс бетта задани 106,9 процент кхоачаш а ещ, из лакхъяра чотагIа кийчъяьй заданел совгIа ара мел хийца продукци.

Къаьстта дика къа а хьегаш, даим социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Баркинхоев Махьмада Башира кулгалдеча комбинированни установка, Богданов Александр Михайлович керте латтача компрессорне коллективаш.

Б. КОСТОЕВ.

Доккха дакъа лаьцад

Сийленца накъабаьхкар Грозненски локомотивни депо машинннаькъахой СССР кердача Конституце шу дизара. ЦIейна къахьегама совгIаташ кийчдеш болча цар 25 сентябре рапорт делар мовхьш дIа-юха кхаьхьара ийс бетта задани ханал хьалха кхоачашъярах.

Шу хьадоладелча дена деза мовхьаш увзача поездашца боарамал дезагIа 200 эзар тонн совгIа халкъбоахама мовхьаш дIа-хьа кхихьад локомотиваш лехкараша, 500 тонн дизельни доагор, ах миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 458 эзар сом ахча кходаьд.

Яхье хьалхарча мугIарашка латтарашта юкъе я машинистий Янтуганов Адиса, Добролюбов Евгене, Дементьев Леонида, Мельников Виктора локомотивни бригадаш, слесараш Амерханов Александр, Ширягин Анатолий, Сушков Юрий, токараш Носков Анатолий, кхыбараш.

Города Баку Ленина орден дIалуча хана а Грозне Къилбаседа Кавказа автономни республикай кулгалхошца вIашагIкхийттача хана а Л. И. Брежнева даьча къамаьлаша чIоагIгIа теркам тIаэзар депо коллектива, керда низ чубоссабир цунна. Депо машинннаькъахоша цIаькха а массане цхьатарра хьакхайкаду, 1978 шерара еррига производственни заданеши социалистически декхараши шоаш ханал хьалха кхоачашдергхилар.

Г. АНОХОВ.

ВОДИТЕЛА СИЙЛЕ

«Тахан — селханарчул, кхоана таханарчул дикагIа бе болх!» яха девиз хьал а лаьца къахьегаш ба № 1572 йолча автоколонна водителаш коммунист Iалауди Бакуеви Зайнди Хаджимурадови.

Техникана гIулакх дар, технологически режим ца телхаяр бахьан долаш ПАЗ-672 яха цар автобус даим технически нийса а йолаш лине тIа хул. Цу экипажо Грозный — Ильиновка яхача маршрутагIа нах дIа-юха кхувл. Экипажо лакха культура йолаш гIулакх ду наха, массаза а кхоачашъю производственни заданеш, цIаккха а телхаяц нах дIа-юха кхувлара график.

Г. ГРЕБЕНЮК.

Дика лел гуйран балхаш

ИттлагIча пятилетка диъ-лагIча шера хургболча хьувкъама йоакхо еш ба «Грозненский молочный» совхоза кхаш леладераш. Укх деношка йистебаргба уж 10 эзар гектара тIа гурахьа дув ялат дIадийна, хIаьта хIанзле 3446 гектара тIа кIан, 2933 гектара тIа мукхи, 505 гектара тIа рожи дIабийнаб.

Ялат дIадувча къаьстта доккха дакъа лоац трактористаша Аслаханов Серажде, Акtемиров Ювсапа, Гишлокаев Абдул-Хакима. Дийнахьа 40 гектара тIа фу дIадув царех хIаране, норма 29 гектар йолча. Социалистически яхье царна тIехьа боагIа дийнахьа 35 гектар дIаювш бола трактористаш Мудаев Лом-Iаьлеи Умаров Мусайи.

Цар къахьегама овсарле айю хьалхxe а оттаяьча моральнии материальнии стимулашца.

Гурахьа дув ялат дIадийна доаллаше, еррига тракторашзяба лаьтта ахара оарцагIйоахаргья оаха. ХIаьта цу хьнсапе аха деза лаьтта 5 эзар гектар да. Из лоацачахана аьха чакхдоаккхаргхилара шеко яц.

Л. АЛИЕВ,
«Грозненский молочный» совхоза керттера агроном.

Комсаш чуэцар (тоннаш) 7 октябрь хьатIакхоачаш

Боахамаш	План	Чуийнар	План кхоачашъяра процент.	Цхьан дийнахьа чуийнараш	Цхьан саге гулъяьраш (кг)	хьувкъам ц/г
Совхоз «Комсомольский»	4750	4661	98,1	233	331	54,4
Колхоз «Россия»	60	58	96,6	—	—	34,1
Совхоз «Знаменский»	2650	2381	89,8	20	50,6	37
Совхоз «Авангард»	1550	1388	89,5	60	250	48
Совхоз «Калиновский»	4400	3766	85,5	171	254	48,7
Ленина цIерагIа совхоз	5200	4224	81,2	206	249	42,3
Совхоз «Северный»	1450	1114	76,8	—	—	27,0
Колхоз «Червленский»	1000	755	75	—	—	49
Мелиннске цIерагIа колхоз	470	342	72,7	—	—	53
Совхоз «Наурский плодопитомнический»	260	188	72,3	—	—	36
Совхоз «Наурский»	7300	5199	71	146	198	35,1
Колхоз «Коминтерн»	560	381	68	—	—	47
Калинина цIерагIа совхоз	5900	3974	67,3	261	276	43,8
Совхоз «Верхненаурский»	2100	1407	67	4,2	93	32
Совхоз «Братский»	3000	2009	66,9	23,3	194	27,2
Совхоз «Победа»	4150	2584	62,2	128	152	31,4
Колхоз «Красный пахарь»	1130	636	56,2	—	—	39,3
Совхоз «Кругловский»	2500	1149	46	—	—	17,4
Совхоз «Бурунный»	1750	797	45,5	27	97	14
Совхоз «Озерный»	2300	1027	44,6	0,7	70	18,7
Совхоз «Надтеречный»	1600	700	43,7	—	—	13,9
Колхоз «Путь к коммунизму»	950	413	43,4	—	—	32,3
Совхоз «Гребенской»	1100	389	35,3	15	83	13,9
Шелковской района	400	93	23,2	4	166	17,5
Ленина цIерагIа колхоз						
Наурски района	500	50	10	3	—	5,3
Ленина цIерагIа колхоз						
Колхоз «Красное знамя»	40	—	—	—	—	—
ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬ БОАХАМАШ:						
Совхоз «Восточный»	75	145	193	—	—	—
Совхоз «Новогрозненский»	2025	3124	154	147	352	67,5
Совхоз «Новогорский»	2650	2948	111	126	192	49,6
Толстой цIерагIа совхоз	350	387	110	—	—	52,7
Совхоз «Виноградный»	200	218	109	—	—	25
Совхоз «Советская Россия»	6000	6512	108,5	266	289	49,9
Кирова цIерагIа совхоз	4500	4505	100	350	337	54,1
Республике гIолла	73000	57534	78,8	2192	241	38,2

ГУРАХЬА ФЕРМАШКА

ХьатIакхаьчай республика хьайбаш леладераца пятилетка кхоалагIча шера плани социалистически декхараши толамца кхоачашдара лоаттабеча къовсама хоадам беш йола этап.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачаш а еш, республика хьайбаш леладераш гIерт пятилетка кхоалагIча ударни шера финишага продукци арахецача а из кийчъеча а доахача лакхача хьонхамашца кхачен доахан Iангара дахара фермаш дика кийчъен.

Хьайбай продуктай деррига тайпаш кийчдара ийс бетта план юкъарча боарамга диллача ханал хьалха кхоачашъяьй республика. Оттаяьча планел совгIа пачхаьалкхенга дехкад: доахани оалхазараши 252 тонн, шура — 6247 тонн, фуъ — 17 миллион, тха — 339 тонн.

1977 шера января сентябри беттаца нийсдича пачхаьалкхен закупкай боарам дика лакхбеннаб: доахан ийдара — эзар тонн е 4 процент, шура — 2400 тонн е 3 процент, фуаш — 5 миллион е 8 процент, тха — 220 тонн е 5 процент.

Хоза а хеташ белгалдоаккх вай, 1978 шера январи сентябри бетташта йола шура, фуаш, тха эцара хувцалургйоаца пачхаьалкхен планаш юкъарча боарамга диллача республика ерригача районаша кхоачаш а дикка тIеххкоачаш а яь хилар. Цхьабакъда пачхаьалкхен закупкай планал совгIча заданеехи шоаш тIаийдаьча декхарехи ца лоархIадеш дуккха боахамаши районаши я республике.

Иштта, ийс бетта йола шура йохкара заданеш кхоачашъелга Iалашдаьдац Гудермесски, Наьсарен, Сунженски, Шалински районий шурий фермаша. Цхьа Сунженски район юкъера яьккхача доахани оалхазараши дохкара заданеш а кхоачашъяьяц цу районаша. Шалински район кхоачашъяь яьннаяц фуаш дохкара задани а.

Шура йохкара планаш а заданеш а кхоачашъяьяц «Сортсемпром» объединенена чуйоагIача колхозийни совхозийн шурий фермаша.

Дулха дIачутелача доахана дулх тIаккхетийтара даькъе плановн хьонхамашка кхаьчадац «Скотопром» объединене чуоттадаь доахан кхоаба боахамаш а.

Цхьабакъда цIераш яьхача объединенешка, кхыча тресташкеи объединенешкеи, республика районашка да шоай шера йола пачхаьалкхенга продукци йохкара планаш кхоачашъяь дуккха боахамашн хьалха латта хьайбаш леладу фермаши. Амма из балха опыт геттара кIезига дIайовзийт. Хьалха латтача фермашта уллув я тIехьаюсараш.

ЦIераш яха йиш я шера планал совгIа пачхаьалкхенга фермай продукци йохкача дуккхача колхозийн совхозийн. Масала, «Горячеисточненский» совхозо дехкад пачхаьалкхенга дулх шера планал совгIа 51 тонни заданел совгIа 20 тонни. Шера планали заданели совгIа дулх дIатийннад «Горагорский» совхозо, Наьсаречна совхоз-техникумо, «Сунженски» совхозо, Урус-Мартановски районерча Мичурина цIерагIча совхоза фермаша. Планал совгIа оалхазарий дулх дIател Ермоловскии Старо-Юртовскии оалхазарий фабрикаша.

Толамца чакхъяьхай пачхаьалкхенга шура йохкара шера йола планаши заданеши «Минеральный», «Притеречный», «Восточный», «Авангард», «Победа», «Луч», «Калиновский», «Бамутский», «Юбилейный», «Гордалинский», «Южный» яхача совхозий фермаша. Планаш кхоачашъяь йоалаш латт Грозненски района колхозаш.

ВIалла а куцахьа доацаш да хьалха латтача боахамашта юхxe тIехьадуса боахамаш а, кхыметтел бIаррча районаш а хилар.

Хьаэцаргья вай Шалински район. Шура йохкара шера план ийс бетта кхоачашъяра юкъера республикански хьокхам 88 процент хул, хIаьта Шалински районе 5 процент лохагIа ба из хьокхам. Республика еррига колхозашка 86 процент ба из, хIаьта Шалински района колхозашка — 72 процент. Республике эггара лохагIа бола хьокхам ба из. Цу тайпара хьал да дулх эцача а. Район, дувцилга а йоацаш, тIехьаюс. ХIанззе а тIаэттаб шера йола планаш а заданеш а кхоачаш ца ярах бола кхерам. Сихха оарцагIдовла деза боахамаш цу хьала кIалхара дахара.

Лоха да дулхи шурен дохкара шера планаши тIатеха заданеши кхоачашъяра хьокхамаш Гудермесскии Наьсарени районий боахамашка.

Йолаенна пятилетка ударни шера тIеххьара квартал, плани тIаийца декхараши бахьан лоаттабеча къовсама эггара халагIа йола этап. ЦIаккха а ца бахийтача тайпара теркам тIабахийта беза хIанз боахамий кулгалхошек специалисташеи, цар партийни организацеша фермай болх тоабара.

Де дезар да хIара ферма балха цIенхаштта анализ яр, кхоачамбоацараши гIалаташи гучадахар, ерригача резервaex, гуча а яьха, плановн заданеши шоаш тIаийца декхараши кхоачашдеча пайда эцар.

ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА

(ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР)

Республика промышленни предприятей коллективаша производства эффективности балха дикали лакхъяра тІехьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь ханал хьалха кхоачашъяьй сентябран пятилетка кхоалагІча шера нйс беттан оттаяь планаш.

Планал совгІа промышленни предприятеша январь — сентябрь бетташка 10,8 миллион сома продукци маьхалъяьккхай.

Ийс бетта производственни программа кхоачашъеча лоархІам болаш дакъа лаьцад мехкдаьттахоша, машинашъераша, гІишлошъяра индустре, яйгачеи кхачани промышленноста болхлоша.

Пятилетка кхоалагІча шера дІабахача ийс бетта заданел совгІа 72 эзар тонн мехкдаьтта, 52 миллион кубически метр попутни газ, 10 миллион киловатт - сахьат электроэнерги яьккхай, халкъа боахама дІаеннай 1570 тракторни прицепи 8 эзар кубически метр дахчеи. Наьха хьашташ кхоачашдара мах беча сете дІакхачийтад 39 эзар тІеханахьа дувхаду трикотажни барзкъа, 43 эзар пар тІоарска кога гІирс, 237 тонн колбасни изделеш, 53 тонн бежанеи генарийи даьтта, иштта кхы дуккхача а изделей тайпаш, товараш, продукташ.

Сентябреи укх шера ийс беттан производственни программа ханал хьалха кхоачашъярах рапорташ деннад республика дуккхача промышленни предприятеша. Балха тІа къаьстта дика хьокхамаш даьхад «Красный молот» заводо, «Промавтоматика» Іилма - производственни объединене опытни заводо, «Пищемаш», ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент», электромеханически, цементни, Грозненски аьшка - бетона конструкцей заводаша, швейни производственни объединене; кога гІирс беча фабрико, Нохч - ГІалгІай химзаводо, иштта кхыбараша а.

Велгалбаха безам ба лакхача дуккхалеи дикалеи хьокхамашца ийс бетта программа кхоачашъеча Аргунерчеи Шалински района кхычеи предприятей промышленни коллективай хьинаре болх. Продукци маьхалъяьккхареи къахьегама овсарле лакхъяреи план района предприятеша 103 процент кхоачашъяьй, соахка цу ханаца нийсдича уж хьоккхамаша 9 процент лакхденна хул.

Доккхий толамаш даьхад республика Назрановски, Ачхой - Мартановски, Веденски районий, город Грознерча Октябрьскии Ленински районий промышленни предприятеша.

Республика промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье шерра моттиг дІалаьцар «Грознефть» объединене бурувтохараша «Пятилетка кхаь шера план СССР Конституци тІаийца шу дузача денга кхоачашъе!» аьнна даьча кхайкарало.

Кхаь шера программа тІахьехама инициаторашца цхьана кхоачашъяь цу цІейна накъаяьхкар «Промавтоматика» опытни завода, «Чечингушводстрой» гІишлошъяра управлене аьшкабетона конструкцей Аргунски завода, Грозненски ремонтно - механически предприяте, Нохч-ГІалгІай ялата продуктай производственни управлене, республика моттигерча промышленноста коллективаш.

Итташ, бІаьш цехаш, бригадаш, производстваш кхаь шера планаш кхоачаш а яь, шоай балха темпаш лох ца йолийташ, производство дегІайоалаеш, изделей дикал лакхъеш пятилетка диълагІча шера чотах къахьегаш я.

Пятилетка кхоалагІча шера укх дІадахача бетташка производственни низалех, оборудованех бизза пайда эцарах, производствана автоматизаци ярах, къахьегама овсарле лакхъярах, бедал, доагор, материалаши къахьегама ресурсаши кхоярах дикка дегІаенай производство. Ерригача промышленносте гІолла из хиннай 1,4 процент дукхагІа, духхьал союзни доалахьарча промышленносте — 5,3 процент, НГІАССР Министрий Советага доалахье йолча — 2,7 процент.

Цхьаццайолча предприятешка производство дегІаяр соахка укх ханаца нийсдича 10 е кхы дукхагІа процент лакхденнад, масала ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводе — 13 процент, цементни заводе — 16, «Промавтоматика» опытни заводе — 20 процент.

ДІабахача ийс бетта промышленни предприятей дикача балха уллув кхоачамбоацараш а да цхьайолча предприятешка. Дуккхача предприятешка производствои къахьегама овсарлеи дегІайоалаяра йолча ерригача торонех пайда ийцабац. ДІабахача сентябре республика 11 предприяте продукци арахецареи маьхалъяккхареи бетта программа кхоачаш ца еш йисай. Ялх предприяте ийс бетта планаш кхоачаш ца юлуш йисай, вешта аьлча 5,7 миллион сома продукци халкъа боахамга дІа ца кхоачаш йисай.

Къахьегама овсарле лакхъяра планах лоархІаьяц 17 промышленни предприяти. ХІаьта цхьаццайолча предприятешка 1977 шера хинначул лохъялийтай къахьегама овсарле. Цу предприятеех, халахете а, лархІа езаш я «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей завод, рудни йоаца гІишлон материалаш йоахеи арахецеи Карабулакски завод, Нохч-ГІалгІай производственни аграрно - промышленно - торговни объединени, «Консервплодоовощ» яха объединени, Шелковской райптицекомбинат.

Къаьстта теркам тІаозаш ба промышленни предприятеша наха чІоагІа хоатташ дола товараш арахецача бу болх. Карарча пятилетка хьалхарча шин шера культурно - бытовой гІулакхашта лаьрхІаи боахаме эшаши дола товараш арахецар 12,2 процент лакхденнадале, укх шера ийс бетта соахкарчунца нийсдича 5 процент мара лакхденнадац, хІаьта сентябра план кхоачаш ца еш йисай.

Производстван культурно-бытовой гІулакха эша товараш арахецареи планаш кхоачаш ца яра бехке я «Терек» объединени, моттигерча промышленноста Министерство, радиотехнически завод. ЦІераш яьхача а кхыча а предприятеша духхьал сентябрь бетта бахача наха дІа ца дохьийташ дитад цхьа миллион гарггача сома маьха товараш.

Промышленни предприятей коллективашта юкъе чІоагІа айбаь ба «ТІехьабусараш боацаш бе болх!» яха болам. Из лозунг йоккха программа а хинна дІаэттад, хІаьта заводий, фабрикий, промыслай доккхагІа долча даькъо сийленца кхоачашъю шоай производственни заданеш.

Беттага ца кхоачаш ха мара йисаяц дерригача халкъа цІей — Сийлахьча Октябра 61 шу дуза ди тІакхача.

Къахьегама хьинаре вахта дІа а ца хецаш фабрикий, заводий, республика ерригача промышленни предприятей болхлой кийчлуш ба советски наьха цІейна къахьегама совгІаташца сийленца накъабаха.

Заводашкеи фабрикашкеи де дезараш деш да производственни низалех, материальни къахьегамеи ресурсех биззагІа пайда эцара, общественни производства эффективность лакхъяра, новкъоста Л. И. Брежнева автономни республикай кулгалхошца Грозне вІашагІкхийттача хана еннача указанехи рекомендацехи пайда эцара.

А. ТОЛУБАНОВ,
Нохч - ГІалгІай статистически управлене начальника заместитель.

КЪАХЬЕГАМА СОВГІАТ КИЙЧДАЬД

ИттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тІаийца шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тІаийцадар, Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дуккхача установкай, цехий коллективаша. Шерра социалистически яхь а йоаржаяь, шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда эцача царех цхьайолчар рапорт деннад паччахьалкхен плани тІаийца социалистически декхараши толамца кхоачаши тІехкхоачаши дарах. Царна юкъе хьалхара моттиг а яьккха, тІадоагІача шера февраль бетта чотах къахьегаш я Агаранов Владимир Александрович керте латта № 21 — 2 йолча установка коллектив. Иштта дика къахьегаш ба Купицын Юрий Михайлович, Пашков Николай Алексеевич, Синельников Владимир Сергеевич керте латтача кхаь установка технологаш. 6—9 сентябре кхоачашъяьй цар кхаь шера план. ХІанзлехьа пятилетка диълагІча шера чотах цар арахийцай бІаьш эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагІча цеха коллективо. Ши бутт бизаб пятилетка кхаь шера задани кхоачаш а яь, тІадоагІача шера календарах цо къахьега. Цул дукха тІехьабусаш бац Колесников Анатолий Алексеевич керте латтача цхьоалагІча цеха технологаш а. Укх шера 17 сентябре кхоачашъяьй цар пятилетка хьалхарча кхаь шера план.

СССР керда Конституци тІаийца шу дузача денна дог гІоздоаха къахьегама толамаш даьха накъабаьхкар СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода химикаш. Валови продукци арахецара ийс бетта план ханал итт ди хьалха кхоачашйир цар. Ийс бетта планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцар кхо миллиони 642 эзари сома маьха спирт, фенол, полиэтилен, кхыйола химически продукци. Заводо еррига арахийцача продукцех 77 процент паччахьалкхен дикала Знак йолаш я, планагІа хила езаш яр ерригача продукцех 74,4 процент. Къахьегама овсарле лакхъяра ийс бетта план 104,1 процент кхоачашъяьй химикаша. Планал совгІа мел кийчъяь химически продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах арахийца я.

Уж толамаш доахача яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Дронкин Владимир Михайловича керте латтача спирт арахецача цеха коллективо. Планал совгІа эггара дукхагІа продукци арахийцай цо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Бурувдеттараш — къахьегама вахте

«Пятилетка кхаь шера тІаийца социалистически декхараш 7-гІча октябрга» яхача девизах къахьег укх деношка Грозненски бурувдеттара управлене мехкдаьттахоша. СССР Конституце денга къахьегама хьинар айдаь накъабахара иикъ цар лаьца дукха ха я — ер шу доладелча гІоне. Цунга бурувдеттараш тІахьехаш дар политинформатораша, балха опыт йолча хьалхалаттараша партийни, профсоюзни собранешка оалаш дола дош, яздеш дола плакаташ, лозунгаш.

Фу карагІдаьнад бурувдеттарашта хІаиззалца?

Укх шера 15-гІча сентябре Даьхенна рапорт делар управлене бурувдеттараша бурув тохара кхаь шера план кхоачашъяьй аьнна. Планал совгІа 1047 эзар сом пайда а беш 115 процентага дІакхоачийташ айир балха овсарле.

Бурувдеттараша иштта беркате къахьегарах торо хилар Управлене укх шера №№ 110,63 йолча шин скважинага мехкдаьтта кІедж тохийта.

Бурувдеттарашта юкъе яьржача яхье хІанз укх деношка хьалха я № 109 йолча «Ястребиная» яхача скважинана бурув тохаш йола коллектив (буровой начальник А. Е. Дроворубов). Управлене коллективашта юкъе массанел хьалха — июнь бетта — кхоачашйир цо кхаь шера план. Укхаза къаьстта белгалъяьнна, барттайна къахьегаш я бурувдетта мастер Каргиев Анатолий Васильевич керте латта смена. Цу смена массарел лакхагІа я къахьегама овсарле. Тоъал балха говзал йолча специалисташа къахьегама дисциплина чІоагІа хиларца коллективе шоай сий даьккхад. Царех ба бурувдеттарий гІончаш Бриндюков Василий Федорович, Марков Станислав Георгиевич, бурувдеттарий мастер Каргиев Анатолий Васильевич, кхыбараш.

С. БЕРДОВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) бурувдетта мастер А. В. Каргиев, бурувдеттарий гІончаш В. Ф. Бриндюков, С. Г. Марков.

И. ПЛИЕВА сурт.

Тха интервью

БОЛХЛОЙ ГВАРДИ

Укх деношка «Сердало» газета штате воаца корреспондент вІашагІкхийттар Аргунски «Пищемаш» завода керттерча инженераца Евгений Петрович Самуиловца. Цо дийхар цунгара массеха хаттара жоп лулга.

— Евгений Петрович, дуцал, малагІча толамца накъабаьхкар пищемашевцаш дІадахача цІейна — машинашъечун Денна.

— Парте XXV съездон КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумон индустре керттера моттиг дІалоацача машинашъеча отрасла болхлошта хьалхашка оттадаь лоархІаме декхар дика кхета а деш къахьегаш я тха ерригa коллектив.

Производственни планаш кхоачаши тІехкхоачаши яра тІехьа лелаю социалистически яхь шерагІа яржаш латт болхлошта юкъе. Ийс бетта план заводчанаша толамца кхоачашъяьй. Цу юкъа товарни продукци арахецара план 140 эзар сома тІехкхоачашъяьй, хІаьта къахьегама овсарле 100,7 процентага дІакхаьчай.

Балха толам болхлой квалифицированни хиларах тийша Іац, цар къахьегама дисциплина боарамах тийша а ба. Царна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара кІезига гІо дац творчески лехараша, ерригача цехий, участкай коллективаша цхьа барт-цхьоагІо йолаш къахьегаро.

— Шун завод дуккхача херашка республике хьалхалаттача предприятешца йолаш хьайоагІа. ХІаьта соахка предприятешта юкъе яьржача Еррироссийски социалистически яхье котало яьккхар цо. Мишта хет хьона, фу къайле йолаш ба из толам.

— Цу хаттара жоп луш хилча лакхехьа дІадоладаь къамаьл дІаходахьа мегаргда. Къахьегама толаме кІезига лоархІам яц лерттІа вІаштІехьъяьккха социалистически яхь. Укх шера из хетаяьй СССР кердача Конституце хьалхарча шера. Предприяте лелача яхьа итогаш хІара бетта ю. Завода местни комитетои администрацеи цхьана еча заседане бальни системагІа хьакъоастабу котбаьннараш. Бальни система бокъо миштай аьлча, товарни продукци арахецар бІаь процент хилча бІаь балл хьожаю, хІара 1 процент тІехкхоачашйича 2 балл хьожаю. Цхьабакъда цу юкъе доагІа къахьегама овсарле лакхъялар, кхерамзлен техника лорар, производственни дисциплина ца телхаяр.

Керттерчеи гІонна йолчеи цехашта юкъе яьржача яхье котало яьккхачоа карара карар тела ЦІе байракхи цеха коллективо бетта даьккхача алапех 2 процент премии лу. Цу дерригне а дикка тоабу болх.

— ИттлагІа пятилетка парте белгалъяьккхай производства эффективностеи балха дикалеи пятилетка хилара тарра. Шун заводе мишта кхоачашъю цун керттера принцип?

— Пищемашевцаша дог гІоздаьнна тІаийцар В. И. Ленина цІерагІча московски завода новаторий «Дикала пятилеткана — балха гаранти!» яха болам. Завода общественни организацешеи администрацеи шоай беррига низи хьинари дІалу лоархІамеча профессех болча болхлой балха эффективность лакхъяра, производствах, техниках, профессиональни говзалах кхомбеш пайда эцара, къахьегама новаторий опыт Іомаяраи дІайоаржаяраи.

Цу лехараштa жоп луш я керда тилла «Профессех дикагІа вар» яха цІи. Масала, «ДикагІвола слесарь», «ДикагІвола станочник», иштта кхы дІахо а. Из санна йолча болхлошта юкъе яьржача яхьа итогаш квартале цкъа ю. Тха заводо арахецаш йола В-694 яха чхьагІаран сокаштеи лаьрхІа емкосташ соахка денз дикала Знак йолаш арахецаш я. ХІанз дикала Знак хьожае кийчъеш шн издели я. Белгалданикха доагІа, дІабахача ийс бетта ерригa арахийцача продукцех дикала Знак йола изделеш планагІа лаьрхІа хинначул 32 процент дукхагІа хинна хилар.

— Евгений Петрович, цІераш яхал шоай завода производстве хьалхалаттарий.

— Массане а цІераш яха хало да. Бакъда, эггара хьалха са белгалъяккха безам бар Лорсанов Юрий керте латта слесарий - сборщиккий бригада я. 13 сагах латтача цу коллективо хІанзле кхоачашъяьй иттлагІча пятилетка производственни программа. Царгара хьокхам эца мегаргболча кхыбарех а аргда аз. Уж ба токараш Мацаев Муса, Махмудов Іимран, электрик Садулаев Абдулкерим, фрезеровщик Сулейманов Рамзан, слесарь-сборщик Чергисханов Ахьмад. Укх шерара задани цар массане а ханал хьалха кхоачашъяьй.

Интервью хьанийцар А. АХМАТОВ.

Иттлагl Іча пятилетка хьалхарча кхаь шера план укх шера ворхІлагІча октябрга кхоачашъе доккхий декхараш тІаийцадар Грозненски швейни производственни объединенерча 564 болхлочо. Цар шоаш тІаийца декхараш толамца кхоачаши тІехкхоачаши деш дика къахьегама совгІат кийчдир СССР керда Конституци тІаийца шу дузача цІейна. Кхаь шера а кхы тІех а планаш хІанзлехьа кхоачашъяьрех ба хІамаш тега мотористкаш Л. У. Агасиева, А. Саракаева, А. Локтионова, А. Н. Ибиева, Д. Татаева, кхыбараш.

Швейни производственни объединенерча 18 болхлочо а рапорт деннад диъ шера план тІехкхоачашъярах. Пхе шера задани кхоачашъе гарга ба уж. Шоаш мел кийчъю продукци дикеи тІехдикеи мара хилийтац цар. Цудухьа ОТК болхлой тІахьожам боацаш дІайохийт цар продукци.

Ах шу совгІа ха я пхе шера план кхоачаш а яь, цхьайттлагІча пятилетка календарагІа барзкъаш доахараш Хумидов Ширвани Іалаудиновичи Исаев Іалаудин Хасанбековичи къахьегаш бола.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іеш боацача объединене хІамаш тегараша кхы тІа а шоай хьинар айдаь къахьег укх деношка. «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагІа къахьегача цар хІара ди белгалдоаккх хьинарерча къахьегамца.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) цхьоалагІча филиалера смена йоккхагІйола мастер Ш. Маранян хьожаш я хІамаш тегача мотористка Л. Агасиевас тийгача барзкъага.

И. ПЛИЕВА сурт.

МЕХАНИЗАТОРИЙ ГІОНЧАШ

...Центральни мастерске кораштa хьалхашка, совхоза коа вІашъюххе латт ши машин. Цхьанне капот хьал а айяь, хІаьта мастерскера хьаараена болтикаш дІачІоагІъеш воалл шофер. ШоллагІчоа юхе саг вац, цун водитель кардании вал а ийца дІачувахав мастерске. Станока тІа цхьа «пхьоарал» де дезаш ва из.

Дехьа а сехьа а гуш я тоаеш латта трактораш, комбайнаш, кхыйола техника — механизаторий болх бІарччача шера мича соц. Каст-каста мастерске чувода ремонтникех хІаравар. Цунна е керда оатхал, узел еза мастерске заведующегара Гадиев Закречунгара, е сваркаца цаІ вІашагІлотае еза.

Закре опыт йола специалист ва, техникаца дуккхача шерашка болх а баь, цунна дика хов механизаторашта эшар. ДукхагІйола техника ханал хьалха тоайий арайоал мастерскера а совхоза коара а. Из — Гадиев Закречуни цун новкъостий болча ремонтникийи болх ба. Барт болча коллектива девиз я тоае йиш йола машин, моллагІча тайпара из яле а, сихагІа болх бе йолаялийтар.

Тхо латтача юхе гІолла токарни цехера араваогІа цхьа механизатор, втулка бе а йоаллаш. Воддашехь бе кІалтІа а йоахаш, раьза волаш хьеж из къегача втулкага. Из совхоза токара Рамазанов Заьудина шозлагІа «дийнъяь» оатхал я. Цу тайпара гІулакхаш цун кулгаша дукха ду дийнахьа.

Заьудин «40 лет Октября» яхача совхозе токарь вола ткъаь цаІ шу даьннад. Из — 6-гІа разряд а йолаш, говза специалист ва, ший гІулакха визза пхьар. Центральни мастерске заведующе йоах цунах:

— Токарь-универсал. Токарни станока тІа цо хьаеши юхатоаеши йола оатхалаш заводскойчарел эргаш хилац. Цкъаза цо ший станока тІа кхоачашду фрезерни станокаца мара де ца доагІа балхаш а. Масала, шпонашта лаьрхІа доле харшилгаш доахилга. Мастерске тоае хьаена цхьаккха машин — трактор яле, комбайн, автомашин, кхыяр хилац йиъ пхиъ оатхал, цкъаза шозза дукхагІа а Заьудина станокаца, цун кулгашца хьае ца езаш.

Цун балха дуккхал йовзийтара цхьа цифра йоалае безам ба са: дІадахача Іай графикагІа совхоза ремонтникаша 60 трактор тоаяьй, хІараннена йиъ — пхиъ оатхал токаро а кийчъеш. Цул совгІа меллай уж, комбайнаш, автомашинаш, сеялкаш, кхыйола механизмаш!

— Иззамо говза болхло ва топливной аппаратура тоаеш вола слесарь Кадзоев Жималда а, — йоах Гадиевс. — Цо форсункаш, доагораца болх бу двигателаш, кхыйола тайп-тайпара аппаратура тоаю.

Жималдийна дика хов цІаста, геза оатхалаши узлаши тоае, лотора, болх бе, радиатораш тоае. Совхозе цо болх бу итт шу совгІа ха я.

Электросварщик ва Мерешков Дауд. ХІанз дукхагІйолча хана кхашка хила везаш хул из — гурахьа хьувкъам чуэцача балхаш сихденнача хана техника цига я, ерригa а хІана яц аьнна. Цудухьа САК яха дІа-юха лела электросварочни агрегат а цига хила еза. Дукханахьа кхача дезаш хул ден дІоахала Дауда бе доалла электрод.

Иштта ба центральни мастерскера кхыбола болхлой а — механизаторийи кхаш леладерийи тешаме гІончаш. ХІанз центральни ремонтни мастерске коллектива дукхагІбола болх сеялкашцеи генараш чуэцаш йоахкача комбайнашцеи ба. Цар «сезон» хьатІаэттай укх деношка. Ужжамо саготача балхех йоахк силос кийчъеш, ялата хьажкІаш хьокхаш йола машинаш а. Массанахьа а эш ЦРМ говзанчий новкъостал, цар кулгаш. ХІаьта цар безамеи тешамеи ду-кх шоаш дер.

З. ДАУРБЕКОВ.

ЛЕКТОРИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЕМИНАР

Укх деношка Грозне хилар партийни комитетийи РСФСР «Знание» яхача обществa Нохч-ГІалгІай республикански организацеи дунеи халкъашта юкъерча гІулакхашта болча лекторий семинар. Цига йийцар 19—22 сентябре гор. Уфе хиннача РСФСР дунеи халкъашта юкъерча гІулакхашта болча лекторий массаза болх беш йолча семинара-совещане материалаш.

Семинар-совещане темаех хоамаш деш къамаьлаш дир цига дакъа лоацаш хиннача: «КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо юрта боахама эффективность айяра наькъехьа»: «Дунеи социалистически система дегІаяра актуальни дешаш»; «Малхбоале-Малхбузе торгово-экономически бувзамаш» — РСФСР «Знание» обществa Нохч-ГІалгІай республикански организаце Правленерча СССР арахьарча политикана пропаганда еча Іилма-методически совета бюро члена В. П. Сирика.

«Дунеи халкъашта юкъерча гІулакхий хьакъехьарча лекцей идейно-теоретически методически боарамах»; «Кхохкам кІаьдбаран дунеи халкъашта юкъера кхерамзле Іалашъяраи тІехьа СССР лоаттабу къовсам»; «Тахан дуне дегІадара цхьадола дешаш; «Пекина политика — дуненна кхерам» — РСФСР «Знание» обществa Нохч-ГІалгІай республикански организаце Правленерча СССР арахьарча политикана пропаганда еча Іилма-методически совета бюро председатела, Грозненски мехкдаьтта института философеи Іилма-коммунизмаи кафедра вокхагІча преподавателa В. Д. Клочкова.

«Капитализма экономикера керда явленеш», «Советско-американски отношенеш: хьали перспективаши»; «Африка революционни дегІаяра актуальни проблемаш» — лакхе йийцача совета бюро члена, «Промавтоматика» Грозненски Іилма-производственни объединене Опытни завода инженера-конструнтора В. М. Красникова.

В. БАЙКИН,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома лектор.

КАРАГІДАЬННАЧОХ КХОАЧАМ БЕРГБАЦ

Колхозе жа лeладеш аз болх бу ткъеста шу даьннад. Наггахьа мара царех шу дІадахадац аз а са новкъосташа а хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш ца деш. Къаьстта дика къахьег укх пятилетке.

КПСС XXV съезда решенешта жоп луш тха бригадо декхар тІаийцадар жа дебадаран тха даккхараи пятилетка план диъ шера кхоачашъергья, аьнна.

Диъ шера план укх шера июнь бетта кхоачашйир оаха. ПланагІа хІара бІаь жийна тІехьара диъ шера 409 Іаьхар хьалкхебе безаш хиннача 458 кхебаьб, хІаьта устагІанна тІара дукха хІамаца эшшаш диъ шера 21 килограмм тха даккха дезаш хиннача 21,2 килограмм даьккхад. ХІаьта укх шера бІаь жийна тІехьа оаха хьалкхебаьб 157 Іаьхар, планагІа 103 боагІача.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іе лерхІац оаха. ХІара бІаь жийна тІехьара 160 Іаьхар хьа а къоастабеш, хІара устагІанна тІера 7 килограммал кІезигагІа доацаш тха даккха хьожаргда. Цу гІулакхо йиш хулийтаргъя бригадага Іоахарий хьалкхедара иттлагІа пятилетка кхоачашъярал совгІа хургйолча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъе а.

ЛаьрхІар чакхдаккхара хІанзе а лард йолл. Тоъам болаш доакъар хьатІаденад жа латтача, тешаме тоаяь яьхай ерригa желаш. Бригадерча хІара саго ший декхар дика кхоачашдар бахьан долаш унахцІенеи дика тоаденнеи да жа.

Уж дебадара лоархІаме да из гІулакх хІанз. ХІана аьлча, тоаденна, низ болаш Іаьга дахача жерчий тІехье а унахцІенеи лазараштa дика дукхьалъувтташи хургья.

СССР керда Конституци тІаийца шу дузача денна цу толамашца накъадаьхкад тхо. ДІахо йодача хана кхы а овсарегІа къахьегаргда.

С. АШИХАНОВ,
Наурски района «Россия» яхача колхоза жа леладеча бригада воккхагІа вола жа Іу, Къахьегама ЦІеча Байракха, «Знак Почета» ордений кавалер.

КИЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Украина атомни энергетике эггара хьалхара станци — Чернобыльски АЭС ший мощность тІехь-тІехьагІа совйоахаш хьайоагІа. Цхьа миллион киловатт мощность йола эггара хьалхара блок болх бе йоалаелча денз 3,4 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги хьаяьй цо. Предприяте коллективо дош деннад укх шера 5,5 миллиард киловатт-сахьат энерги яла.

Чернобыльски АЭС хьалъераша лаьрхІад ер шу чакхдоаллаш шоллагІа блок болх бе йоалаялийта, хІаьта станце хьалхара аргІа бІарччача проектни мощностага кхоачае а.

СУРТА ТІА: АЭС машинни зале.

В. САМОХОЦКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Азербайджански ССР. Конвейераш болх бе йолаелча денз (1975 шу чакхдоаллаш) искусственни климат еш йола йиъ бIаь эзар совгIа аппараташ хьаьйй мехка йоккхагIъярех йолча бытовой электротехника предприяте — бытовой кондиционерий Бакински заводе.

Бакински кондиционераш тIехь-тIехьагIа наха дукхагIа къердаш а, дIайиеш а, доазол арахьарча наха хоатташ а я. Микроклимата аппараташ эшачул дукхагIа арахецилга — цу производстваца гIулакх долаш мел волчун лоархIаме декхар да.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Леонид Ильич Брежнева дукха ха йоаццаш укхаза волча хана сийлахьча хьаьшний Книжка тIа дIаяздаьд: «Бакински бытовой кондиционерий завод производства лакха культура йолча, къахьегаш волча сага, цунна эшараштa, дезарашта бокъонца теркам беш йолча предприяте образец хинна дIаотта йиш йолаш я», аьнна.

Эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацаш йола предприяте коллектив эггара тIех къахьегама овсарле йолаш болх бара мел йолча ерригача торонех пайда эцаш хьайоагIа. Завода хIара кхоалагIа болхло — коммунистически къахьегама ударник ва.

СУРТА ТIА: керттерча конвейера цхьан участке. Укхаза обкатка ю кондиционерий шелал телаш йолча системана.

О. ЛИТВИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ШОАЙ ДОШ КХОАЧАШДУ

КПСС ЦК декабрьски (1977 шера) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева цу Пленуме даьча къамаьлацара положенеши выводаши бокъонца чакхйоаргйолаш тIа а ийца КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп далар духьа «Грознефтехимре м с т р о й» треста коллективо 1978 шера социалистически декхараш тIаийцадар планови заданеш ханал хьалха кхоачашъе, производства эффективности балха дикали лакхъе, къахьегама овсарле лакхъергйола, продукци хьаярга дIабода мах лохбергбола кхоачамаш лаха, къахьегама дисциплина тоае, иштта кхыдола гIулакхаш чакхдаха.

Чакхдаьлар вай мехка вахаре сий дола ди — СССР керда Конституци тIаийца шу диза ди. Цун сийна треста производственни коллективай къахьегамхоша дош деннадар ийс бетта программа 1978 шера 20 сентябрь хьатIакхачале, хIаьта иттлагIча пятилетка кхаь шера план 1978 шера 20 ноябрь хьатIакхачале аьнна.

Уж декхараш толаме кхоачашдеш да. 9 бетта баьча балха итогегIа треста коллективо кхоачашъяьй планови заданеши социалистически декхараши. ГIишлой-монтажни балхий план ханал хьалха, 25 августе кхоачашъяьй, продукци хьаярга дIабода мах планагIа лаьрхIачул 1,1 процент дукхагIа лохбаьб, къахьегама овсарле 3,3 процент лакхъяьй, планал совгIа 177 эзар сома пайда баьб. Еррига 17 а объект «дикен» «тIехдикен» оценка йолаш дIаеннай эксплуатаце.

Яхье дакъа лоацача дукхачар, шоай 9 бетта социалистически декхараш хьогге кхоачаш а даь, 1978 шера октябра, ноябра, декабра беттай чотах болх бу.

Царех я, масала, ноябра чотах болх беш хьайоагIа № 4 йола ремонташ-гIишлошъю специализированни управлени (начальник нов. В. Г. Юзбашев, партбюро секретарь нов. А. К. Черникова, постройкома председатель нов. А. П. Горлинский, ВЛКСМ комитета секретарь нов. Исаков Магомед). Цу управлене № 1 а № 3 а йола участкаш (начальникаш ни. Н. И. Мулин, Р. Л. Арумановѕ) 1978 шера ноябра чотах болх беш я. Ноябрь чотах болх беш хьайоагIа № 2 йола участок (начальник нов. М. И. Иванов), цу участкера нов. Беляйкина камещиккий, нов. Морозова штукатурий, нов. Фетласова плотникий бригадаш.

Декхараш ханал хьалха кхоачашдара гIо ду къахьегамца коммунистически гIулакх леладар духьа баьржача боламо. Цу тайпарча яхьо чулаьцай 1275 саг юкъе вола 17 участок, 963 саг юкъе вола 95 бригада, яхь къаьсткъаьста лелаеш вола 359 саг. «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи еннай 263 саг юкъе волча 4 участкана, 516 саг юкъе волча 58 бригадана, коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай 241 сага.

Бригадашта, участкашта, предприятешта социалистически яхьа условеш кийчъяьй тресте. Бригадашкеи участкашкеи хIара бетта-бетта ю социалистически яхьа итогаш, предприятешка — хIара квартале. Призовой моттигаш яьха коллективаши цар хьокхамаши хьокхамий улга тIа хьалтох. Социалистически яхьа экран арахец.

ВIаштIехьа а яьккха, монтажнии гIишлошъечеи бригадашта юкъе дIайоаржаьй мехкдаьттахимически заводий технологически установкашта капитальнии ремонтнии реконструкци яра балхий эффективности дикали лакхъяр духьа. Цу гIулакха яхьа керда условеш кийчъяьй, белгалдаьд котваьннар къоаставар духьа цар бальноста эша керттереи даькъе лоархIаш долен хьокхамаш. Балха итогаш хIара денна яро, уж шерра дIакхайкаяро, хIара карагIдаьнначуни ца дулуш дисачуни анализ яро, яхь лелаерашта денна новкъостал даро гIо ду керттера низаш балхаш эффективнои дикеи кхоачашдар духьа тIадерзадара.

С. ТЕСЛЕНКО, «Грозиеф т е х н и м р е мстрой» треста отдела начальник.

ТХЬАМКА — ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРА

Республикера беррига кхаш леладераш санна хьалкхебаь хьувкъам тIатеIIа чуэцаш ба хIанз тхьамка леладераш а. Ховш да, тхьамках гIаьленел совгIа тайп-тайпара молхаш, кхыйола продукци елга. Из культура вай республике кхею 20 шу совгIа ха я. Шерагара шерага тIабеттало цун хьувкъам. Укх шера 1831 гектара тIа кхедир из Нохч-ГIалгIайчен колхозашкеи совхозашкеи.

Боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хадданза йоакхо яр бахьан долаш хIара шера дика хьувкъаду тхьамка Ножай-Юртовски района А. Шерипова, Ю. Гагарина, Калинина, Жданова цIерагIча колхозашка, «Заветы Ильича» яхача совхозе. Гудермесски района «Дружба» яхача, Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхозашка, Советски района «Ленинский путь» яхача совхозеи «Новая жизнь» яхача колхозеи.

А. Шерипова цIерагIча колхоза къахьегамхоша дош деннад укх шера план 325 тонн йолаш пачхаьалкхенна 500 тонн йокъаяь тхьамкий лорд дIаяла. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдергхиларах шек а бац. Коммуниста Мудушев Сайд-Селима кулгалдеча бригадо социалистически декхар тIаийщад 21 гектарах хIаранена тIара юкъера лаьрхIача 35—40 центнер декъа тхьамка чуда. Цу тайппара, хIара гектара тIара 30 центнер тхьамка даргхиларах тийша я Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза Идрисов Дикала кулгалду бригада, хIаьта цу района XXII партсъезда, Ленина цIерагIча колхозий Зелимханова Наташаси Алиева Зайнапеи кулгалду звенош — 40 центнер, Ножай-Юртовски района Ю. Гагарина цIерагIча колхоза Кагирова Iайшата кулгалду звено — 65—70 центнер.

Уж санна, ма-хулла дукхагIа хьувкъам чубар духьа шерра къовсам боаржабаь къахьегаш кхы а дукха коллективаш, нах ба республике.

Заготовительни система специалисташа дукха ха йоаццаш баьча тохкамо хьахьекхар, ца бойташ беррига хьувкъам чуберзабича план 2300 тонн йолаш республика къахьегамхой пачхаьалкхенга 2700—2800 тонн тхьамка дIадала вIаштIехьдаргхилар.

Тхьамка леладеча дерригача боахамашка чуберзабеш ба хIанз хьувкъам. Чуийца даьккхад 1800 тонн совгIа тхьамка.

Республике тхьамка чуэцара план 77 процент кхоачашъяьй. Цхьабакъда Веденски Советски районий боахамаш кIезиг-дукха тIехьадусаш да из план кхоачашъяра гIулакха.

Пачхаьалкхенна тхьамка дIадала доладаьд Ножай-Юртовски района Жданова, Калинина, XXII партсъезда, А. Шерипова цIерагIча колхозаша. Цунца цхьана, шоай торо йоллаше а, из гIулакх дIадоладанза цхьацца боахамаш да республике.

Белгалдаккха деза бокхха пайда беш йола культура из йолга ховшешь а, тхьамка кхедара йоагIа йоакхо ца еш боахамий кулгалхой хилар. Масала, Советски районе укх шера 285 гектара тIа тхьамка дIаде дезаш доллаше а 218 гектара тIа мара дIадензар. Геттара кIезига теркам тIабохийт тхьамка кхедара Ножай-Юртовски района Орджоникидзе, Кирова, Ленина, Х. Нурадилова цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозашка, Веденски района Кирова, XXII партсъезда цIерагIча колхозашкеи «Прогресс» совхозеи, Сунженски района «Восход», «Заветы Ильича» яхача колхозашка. Масала, цу тIеххьарча шин боахама кулгалхоша укх бIаьсти хоам бир хIара колхозе итт-итт гектара тIа тхьамка дIадийна хиларах. Цхьабакъда, цхьа ха яьлча гучадаьлар, дIадийна тхьамка «Заветы Ильича» колхозе 7 гектари «Восход» колхозе 5 гектари мара доацилга.

Цунца цхьана, белгалдаккха доагIа, тхьамка кхедара цу районе дика торонаш — болх хьабе шортта нах, кIотаргех мукъадаьккхача пайда эца йиш йолаш лаьтта — хилар.

Веденски района «Прогресс» совхозе дика гIулакх чакхдаьккхар укх шера юххьанца. Планал совгIа а долаш 45 гектара тIа тхьамка дIадийра. ЛерттIа Iунал дича цу яхай тIара хийцца 90 тоннал кIезигагIа доацаш тхьамка чуда йиш яр. Цу гIулакхо 270—300 эзар сом пайда бергбар боахама. Цхьабакъда, дIадийнача тхьамка агротехнически бокъонаш лора а еш ший ханнахьа доагIа гIулакх ца дар бахьан долаш 25 гектара тIара тхьамка дайра. Боахама цунах 150—170 эзар сом зе хилар. Из тайпа гIалат нийсдалийтача наха хийцца суд е йиш йолаш да. ХIаьта цу боахаме цхьаккха саг бехктокхаме эзавац тхьамка доадарах.

Республике дIадийнача дерригача тхьамках 304 гектара тIара дар дайнад. Цунах пачхаьалкхенна хинна зе — 1,5 миллион сом совгIа да. Из нийсдалийтарах а цхьаккха саг бехктокхаме эзавац.

Ла йиш йоацаш кхы а цхьа хIама да. Цхьадолча боахамашка геттара во вIаштIехьдаьхад тхьамка чуэцара балхаш. Царех я Советски района Орджоникидзе, Кирова, XX партсъезда цIерагIа колхозаш, Веденски района «Прогресс» совхоз, Кирова цIерагIа колхоз, Ножай-Юртовски района «Путь к коммунизму» яха, Кирова, Ленина, Х. Нурадилова цIерагIа колхозаш.

Тхьамка сихха чуийца даккхара кхашка къахьегаш кхоачамболлаш нах ца хилара совгIа, цар балха хьалаш а вIаштIехьдаьхадац. Иштта, гулъяь тхьамкий лордаш кхай тIарча уж йокъаеча моттигашка кулг-кара дIакхухь наха, цу гIулакха хьакъоастаь цхьаккха тайпа транспорт яц.

Уж кхоачамбоацараш хIанзе а дIа ца доахе кхедаьчох а дукха тхьамка дов мег.

ХIара шера 30—40 процент тхьамка дов пайда боацаш докъадара хьалаш во хилар бахьан долаш. Из ховшце а тхьамка докъадара цхьа гIишло яьац республике укх пятилетке. 26 сентябрь тIакхоачаш 1800 тонн тхьамка дар Нохч-ГIалгIайчен колхозашкеи совхозашкеи докъадеш. Из да укх шера пачхаьалкхенга дохка дезачох 77 процент.

КIезига йоанхо ю республика боахамашка докъадаь тхьамка сорташка хьежжа къоастадара, из гIулакх лоадам боацаш хIама да аьнна а хеташ. Из нийса дац. ЛертIа хьахержача, вай республике чуэцача дерригача тхьамках 35—40 процент 1 сортах кийчде йиш я. ХIаьта «Остролист» яхача фун цхьоалагIча сортах долча тхьамкай цхьан тоннах 6820 сом лу пачхаьалкхено, хIаьта баьде бос болча кхоалагIча сортах — 2170 сом, дилагIча сортах — 1000 сом мара лац. Цу цифраша хьахьокх сорташка хьежжа тхьамка къоастадар мел пайдана да.

Соахка Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхозо 154 гектара тIара чуийцача тхьамках 73 процент сийрда бос болча кхоалагIча сортах долаш декхар пачхаьалкхенга. Цунах 1871 эзар сом делар боахама. Кхыча тайпара аьлча, тхьамкий хIара гектаро духа хIама ца эшаш 10 эзар сом пайда бир колхоза. Кийчду тхьамка из боахам а санна ма-хулла лакхагIча сортах хилийта хьажа еза республикера колхозаши совхозаши.

Гаргарча хана шелъяла мег. Цудухьа дерригa тхьамка 15 октябрь тIакхачалехьа чуийца а докъадаь а даккхара ерригa торонаш оарцагIъяха еза.

Г. МЕЖИДОВ, тхьамка кийчдара Грозненски межреспубликански контора управляюши.

ТIЕХЬА ХИННАЧА БРИГАДЕ

Болх дика вIаштIехьбаьнна 2-гIа бригада дIа а енна, тIехьюсача пхелагIча бригадана керте эттар укх шера опыт йола механизатор Балдин Александр. БIу ца къожабеш дерригa хьинар тIадохийт цо яхье хьалха латтача бригадашца нийсвала гIерташ. Ишта хиннад ка бола ялат чуэцача хана, ишта да хIанз а — гуйран кхашкара балхаш деча. Дийнахьи буси лаьтта оахаш пхи агрегат йоалл бригаде. Шерра яьржай кхаш леладерашта юкъера социалистически яхь.

— Массане а тIеххоачашъю балха заданеш, хIаьта сменагIа шишша норма йоаккх трактористаша Гущенко Дмитре, Борисов Петра, Лозовой Ивана. Уж дикагIбола механизатораш ба, — йоах бригадира.

Овсаре къахьегар бахьан долаш, гурахьа дIаде дезача ялатаашта дерригa кхаш районе хьалхарча боахамашца кийчдир Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза механизатораша. ХIанз сихдаь ялат дIадувш я А. Балдина бригада.

А. КОЛЕСНИКОВ, тха штате воаца корреспондент.

Приморски край. Миноносок яхача бухте болх беш я мехка эггара хьалхара гребешок яха форда чу лела моллюскаш лелаяра йола форда ферма. «Посьет» яхача экспериментальни база цу Iалаьмате беркатеча а нхачана пайданеча а моллюска миллионаш пхандаргаш кхеду. Ши бIаь совгIа тайпара даар кхийчду царех кулинараша.

Iилмахойи практикаши иштта болх беш ба форда кабуц, трепангаш, устрицаш лелаяра биотехника вIаштIехьъяккха гIерташ а. Форда кIалхарча фермаша промысловни хьисапе уж форда чура хьалйоахачул дукхагIа экономически пайда лу, торо хулийт форда чура баьцовгIаши дийна хIамаши лорае а кхое а.

СУРТА ТIА: форда ферма. Укх поплавокаша порядок лоаттаю форда гребешокаш дегIаухача садокашта.

Ю. МУРАВИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ЮРТА БОАХАМА ГIИШЛОШЪЕЧУН НОВКЪОСТ

Юртбоахама производство промышленни ларда тIа яккхара, юрта боахама къахьегамхой баха моттигаш эргаяьха тоаяра оттаь программа лерттIа кхоачашъе карагIдаргдац цу гIулакха вай мехка а хIаьта иштта доазол дехьа а гIишлошъеш Iоаль дикагIйола Iилма-техническии опыт оарцагIа ца яьккхача. Цу опытах дар ха йиш йолаш ба юрта боахама къахьегамхой «Сельское строительство» яха производственно-технически журнал деше.

Цу тIа дукха статьяш хул проектированех, архитектурах, дукхагIа пайда лургболча тайпара планировка ярах, культурно-бытовой хьашташ кхоачашдара а бахача наха а гIишлош дикагIа мишта е еза дувцаш. Цу тIа язду гIишлошъеча дикагIа йолча организацеех, предприятеех, бригадех, производства новаторех.

Шерагара шерага дукхагIа хьаеш хургья юрташка комплексни механизаце хьисапе йоккхийча гIишлой конструкцей новкъосталца хьалъю гIишлош. Из бахьан долаш цу деша, опыта хетаяь укх тIеххьарча хана къаьтта дукха материалаш хул журнала тIа кепатеха.

Хьайбай производство дегIайоалае къаьстта доккха новкъостал деча керттерча лардех цаI — кхоачамболлаши дикен доакъар хилийтар долга кхета а деш, дукха язду журнала тIа доакъар дикагIа Iалашде йиш хулийтача технологех, хьайбашта дукхагIа пайда лургболаш доакъар кийчде а чакхдаккха а йиш хулийтача хIанз юрташка еш латтача объектех, и кх. дI.

Цу тайпара кIоарга чулоацам болаши йийшача дикка пайда лургболаши дукха материалаш хул «Сельское строительство» яхача журнала тIа кепатехе.

Е. ХМЕЛЬНОЙ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Селенген Орхони яхача шин хин юкъе хьалъяь йоалаш латт Азе йоккхагIъярех йола горно-обогатительни комбинати керда город Эрдэнэти.

Монголе бос болча металлурге комплекс хьалъеча къахьегаш ва 14 эзар совгIа гIишлонхо. Комплекса адресагIа машинаш, механизмаш, материалаш, оборудовани дIаухийт 414 советски предприятеша, цу даькъе Уралмаш, Новокроматорски В. И. Ленина цIерагIа машинаш ю завод, кхыяраш санна йолча цIи хезача предприятей коллективаш а йолаш. ГIишлош хьалъеча монгольски доттагIашца цхьана болх беш ба 15 советски республикашкара 43 къамах бола специалисташ.

ГIишлонхой интернациональни коллективо лаьрхIад комбинат болх бе йолаялийтара ди гаргаоза. «Медьмолибденстроя» ерригача подразделенешка хиннача собранешка тIаийцад комбината хьалхара аргIа МНР хьахинна 54 шу дизарга — 1978 шера 26 ноябре, вешта аьлча йиллача ханал цхьа бутт хьалха, болх бе йолаялийта аьнна.

Комбинатаца цхьана лоама юхе юллаш латт керда город. Яьссача ара хьалъяьй нах чуIеча цIеной кварталаш. Алхха дIадахача цхьан шера городе баха нах шозза дукхагIа хиннаб, хIаьта хIанз 32 эзар совгIа саг вах цига.

Цхьана хьалъеш латта монголо-советски комбинат — из да социалистически экономически интеграце комплексни программа кхоачашъеш хилар къаьгта хьахьокхаш дола масал.

СУРТА ТIА: города Эрдэнэта ший тайпара планировкеи архитектурен.

Г. НАДЕЖДИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Дунен халкъашта юкъера хьал — цхьан кIирагIа

КХОХКАМ КIАЬДБАРА ГIУЛАКХ ДЕШ Я ТОРГОВЛИ

Кхохкам кIаьдбара перспективаши пачхаьалкхенаштa юкъе цхьана леладу гIулакхаши айхха бувзам болаш да дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш шердалар бахьан долаш. ДIадахача кIирагIа хиннача событаша хьахьекхар из процесс юхатоха йиш йолаш йоацилга. Малхбузен геттара аьттехьареи реакционнии гIозараш вIаши пайдане долча тайпара социалистически капиталистически пачхаьалкхенаша дIа-юха леладеча гIулакхий лард тIатеIIа йохае гIерташ дале а.

Европе кхерамзле хилийтареи цхьана гIулакхаш леладареи Совещане ТIеххьарча акта положенеш Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи тIатеIIа кхоачашъеш хилар бахьан долаш цу континента тIа къаьстта чIоагIа хоалуш да кхохкам кIаьдбара беркат доалаш дола гIулакхаш. Иштта, тIеххьарча цхьан шереи ах шереи Англецарча СССР арахьарча торговле оборот 40 процент совгIа дегIаенай, Францецара — 25 процент гаргга, Австралецара — 17 процент совгIа.

Европейски вIаши цхьана леладеча гIулакхашта юкъедихьа керда хIама хинна дIаэттар Париже хиннача Iилматехническии экономическии цхьана гIулакхаш леладара йолча массаза болх беча вIашагIъэьча советско-французски комиссе XIII-ча сессе итогаш. Шинна а оагIоно чIоагIа раьза а йолаш белгалдаьккхад лакхерча боараме шоаза хинна, советско-французски вIашагIкхетараш долча хана хьалха дIаяхача пятилеткаца нийсдича товарооборот шоаза дукхагIа хилийта аьнна оттадаьр 1975 шера денз 1978 шера 1 октябрга кхачалца йолча хана кхоачашдаь хIанзехь а даьна хилар.

1977 шера 22 июне КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежневи Французски Республика Президент В. Жискар Д'Эстэни вIашагIкхийттача хана тIаийцача Декларацеца хьежжа кийчдаь экономикаи промышленностеи даькъе 1990 шерага кхаччалца советско-французски цхьана леладу гIулакхаш кIоаргдара йолча кердача дукхача хана лаьрхIача программа керттера достамаш.

Толаме дегIадоагIа Европа кхыча мехкашца леладу бувзамаш я. Мадриде хиннача шин мехка юкъера торговли соглашени кхоачашъярга хьажара йолча советско-испански вIашагIъэьча комиссе 4-ча заседане белгалдаьккхад товарооборот 1977 шера а укх шера дIаяхача хана а дегIайоагIаш хилар.

ЧIоагIа теркам тIабахийта дийцад социалистически мехкашцара торговли дегIайоалаяра хьакъехьа ВIашагIкхийттача Штаташка хиннача Дунен халкъашта юкъерча торговли палата 26-ча сессе а. Масала, Я. Мангрегора белгалдаьккхад дукха ха йоаццаш американски бизнеса викалаш Москве Л. И. Брежневца вIашагIкхетаро шаьхсе оагIув советско-американски торгово-экономически бувзамаш тоаде раьза хилар хьахьекхалга.

КЭМП-ДЭВИДА ЛУВ КХЕРА ЛИВАНЕ ХЬАХОЗАШ БА

Iарбий букъ тIехьашка къайлагIа США, Израила, Египта баьча бартах хьахиннар лув кхера кхайкаш санна хьанхаьчад Ливане. Садата капитулянтски политикаи израильски агрессоргахьа баьча озабезамои могадаьча Ливана правохристиански низаша провокацеш а яь Бейруте юха а герзашца довнаш дайтад. Цар лидера — консервативни «ливански фронта» председатела К. Шамуна ультимативни порядкагIа дIадийхад граждански тIом соцабара мехка чудита хинна Iарбий юкъарча низий, керттерча даькъе сирийски контингентех латташ долча низий мандата ха йIаьх ца яйтар.

Шамуна демагогически дIакхайкадаьд ший «фронто» делерхIар «эггара тIехьара сирийски салте ливански лаьттара араваллалца тIом лоаттабар да», аьнна. Цу лозунга тIехьашка-м, бакъдар аьлча, цун букътIехьашка латтачар, цу гIулакхах шоашта пайда эца гIертачар расчет я. Цхьа бахьан доацаш дац правохристиански герзашца кийчъяь хинна провокаци, цунца цхьана США, Израиль, Египет, Саудовски Арави, Ливан юкъе а йолаш Ливана дош дувцара йола дунен халкъашта юкъера конференци гулъе аьнна предложени оттаяьча США «инициативагIа» а хилар.

Цу маневра бокъонца дола маIан гуча а доаккхаш Ливански компарте Генеральни секретара заместитела Ж. Хауи белгалдаьккхад из «Кэмп-Дэвиде хиннача совещане решенеш кхоачашъяра дIадоладаь хIама хилари» «Ливана гIулакхашта Израиль чугIертилга законагIа дIачIоагIде гIерташ а ливански кризис къоастаеча Египет юкъеоза гIерташ а» хIама хилари. Ерригача империалистически планаша а санна мара, белгалдаьккхар Хауи, США предложене Ливана де хIама дац герзашца вIашагIлотабари цIий Iодахийтари деце, аьнна.

Ливански столица бIарча кварталаш йохаяь IовIашка яхийтар, боабаь бIаьш нах, човнаш хинна эзараш нах — иштта да эггара хьалха Кэмп-Дэвиде Iарбий халкъашта, палестински сопротивленена, Гаргарча Малхбоалерча прогрессивни режимашта дукхал вIашагIбеллача бартах хьахиннар. Цхьа бахьан доацаш дацар 5 октябре израильски тIема кемаша Бейруте йокхий топаш чуеттар, эггара хьалха Iарбий юкъарча низийи палестински сопротивлене боламеи позицешта а етташ. Иштта Израиль юкъарчал доацаш конфликта доакъашхо а ший чура гIулакхаш бахьан долаш ший лоIамерча мехка гIулакхашта тIема кийчонца чугIерташ яр а хинна дIаэттай.

Ливана къаман-патриотически низаша чIоагIа юхаетт империализма провокацеш, дIадех цIий Iоухийтилга дIадаккхар.

БЛЭКПУЛ: БАРОМЕТРО ХЬАХЬОКХ ДУIА

Октябрь бетта Блэкпул яхача английски курортни городе форд каст-каста сатийна боацаш, мух хьекхаш хул. 2—6 октябре укхаза хинна лейбористски парте 77-гIа конференци хаоттамца цхьаккха хIама долаш хиннаце а цун барометро къаьгта хьахьокхаш хиннар дуIа дар.

Iаьдала доал деш йолча парте викалаш Блэкпуле гулбеннабар политически горизонта тIа морхаш кхоталуш латтача хана. ХIанзарча парламенте дукхагIбараш шийна тIехьа боацаш йола лейбористски правительство гIерт хиланза даргдоаца парламентски хоржамаш хилале хьалхха парте члений мугIараш чIоагIде. Шийна могар деш хиннад цо блэкпульски конференце цхьаккха хIаманна духьале ца еши цунах официальни кулгалхой хьалоацаш йола демонстраци е гIерташи.

Англе болхлой классо йохаяьй уж расчеташ. Конференци хилале хьалха «Форд мотор» яхача компане 23 заводе цу американски автомобильни концерна 57 эзар болхлочо забастовка яьй. Духа ха йоаццаш шера 5 процентал дукхагIа алапеш тIатохийта ца титача лейбористски правительства политикана духхьал тIаерзаяь хиннай из забастовка.

Лейбористски правительствана хеташ хиннад конференце дунхагIа болча делегаташа ше хьаллоацаргья аьнна. Премьер-министра Д. Каллагена конференце трибуна тIара профсоюзашкара дIадийхад болхлойи гIулакхерча наьхеи вахара хьал дIахо лохдара раьза хилар, правительствас оттаьча 5 процентал дукхагIа алапеш тIа цадеттара тIа а хьийхай.

Конференце дукхха дукхагIа бола делегаташ юхабаьлар правительства дIадехарех. Цу дешах тIаийцача резолюце тIа дIаяздаь да къахьегамхоштеи предпринимателаштеи юкъерча переговорашта правительство чугIертилга IалаьмаIе сиха дIадаккха аьнна. Цу тIа белгалдаьккха да алапеш кIезигдеш леладеча политико къахьегамхой вахара хьал дикка лохдарга кхоачадаь хилар. Гуш да тIеххьарча 100 шера эггара чIоагIагIа цIаьхха болхлойи гIулакхерча наьхеи реальни доходаш кIезигъяь хилар.

Конференце хиннача дискуссе хьа ма-хьоккхара английски болхлой класс шоай бокъонаш бахьан долаш монополешцеи правительстваней духьал отта кийча я. Блэкпула барометро хьахьокхар дуIа да.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Метехски гIалана юхера «Тбилисски сайренаш»

ТБИЛИСИ. «Орэра» яхача наха дукха езача вокально-инструментальни ансамбло къаьнарча Метехс гIалана юхе концерташ уттаделга из талант йола коллектив дукха езараштa доккхай цIей хинна дIаэттад. Нийсса урагIа баха багIача лоама юхе, город Тбилиси йиллачоа Горгасал Вахтанга дегIа памятник. Кура яхача хи тIа IотIаяда къаьнара балконаш «Тбилисски сайренаш» яхача концертий шийтайпара декораци санна я.

Зрителаша чIоагIа тоараш детташ тIаьц ансамбла кулгалхо Кикабидзе Вахтанг, Н. Брегвадзе, ансамбла квартет.

«Тбилисски сайренаш» кийчъяьй режиссера С. Мревлишвиле, республика заслуженни артиста З. Яшвиле, художника М. Чавчавадзе.

СУРТАШ ТIА: 1) Грузински ССР халкъа артистка Брегвадзе Нани, республика заслуженни артисташ «Орэра» яхача ансамбла кулгалхо Кикабидзе Вахтанги Давитая Теймураз». 2). Метехски гIалана юхе дек «Орэра» яхача ансамбло доаха гурий иллеш.

С. ЭДИШЕРАШВИЛЕИ М. ДАТИКАШВИЛЕИ сурташ. ТАСС фотохроника.

ШКОЛАНА ДIАДЕННА ВАХАР

ГIетта бода моза хозаргла хул царцара къаста, хIабалаш тамаше сабаре багIа Грознерча № 2 йолча юкъерча школера цхьоалагIча классера дешархой.

— Хьамсара бераш,— йоах хьехархочо Голядкина Анна Петровнас, — тахан дIадолалу шун дешарца дувзаденна вахар. Шун декхар да дика деша, мел дика да вай вахар, мел хозача мехка вай дах дIаьхета. Шоах дика нах, лакха говзал йола специалисташ, коммунистически цIена дог-уйла долаш социалистически Даьхен къонгаш хьалхьебе гIерташ парте. Советски паччахьалкхено дукха къахьег.

Из тайпа къамаьлаш Анна Петровнас ду берашца укх диззача 48 шера. Ах бIаь шу! БIаргча сага вахар. Иззал дукха ха йоанкхаш цкъаь-цкъа тIехьа ца юсаш, ханал хьалха школе хьа а яй кийчъю цо гойтара пособеш, хIара ше аргдола дош къоастадеш кийчлу урокага. Ший балха юкъеккхухь мехкарча школашка долаш доля кердадар.

ЦхьоалагIа класс йистеяьккха даьннача берашцара къастача хана хийла дог тохалу Анна Петровнай. Хала хул царцара къаста, хIана аьлча шийи бераш санна дезаденна цун дег чу уж десандаь.

— Анна Петровнана, — йоах цун дешархо хиннача Банхаева Фатимас, — цIаккха дицлац тхо. — ХIанз тхо ворхIлагIча классе да, цхьабакъда, наггахьа мара ди дIадодац из тхо долча ца йоагIаш, тхога хаттар ца деш, тха дешара гIулакх мишта латт ца хьожаш. Нагахьа санна тхона эшаш дола моллагIа гIулакх эттача, тха эггара хьамсарагIа вола новкъост а хиле дIаотт из.

Цхьа цIей дIадодац Анна Петровнага дукха каьхаташ ца доагIаш. Уж яздераш ба 48 шера цо Iомабаь, хIанз а тIехьа из йиц ца луш, данман из дагалатташ халкъа боахаме, культуре, Iилмеи, производствеи къахьегаш бола цхьан хана цун хинна дешархой.

Дукха да Голядкинага цIейш даькъала дувцаш цун хиннача дешархоша ахнйта каьхаташ, открыткаш, телеграммаш. ЦIаккха из йицлац геолога Бузуртанов Рустема, ЦК комсомола преме лауреата, РСФСР искусствай заслуженни деятела, Палехе болх беш волча художника Кукулиев Бориса, профессора, технически Iилмай доктора Каракозов Эдуарда, профтехучилища директора Барыкин Виктора, кхы дукхачарна. Бакъда, Анна Петровнана хIанз а тIехьа Рустемчик, Боря, Эдик, Витя ба уж.

48 шера ше беча балха цкъа санаторе, курорте яха хиннаяц Голядкина. Дешара шу чакхдоаллаше мехкада бIарг тоха, салаIа йода из. Турист йолаш дуккха наькъаш даьд цо. В. И. Ленин, А. С. Пушкин, М. Ю. Лермонтов, кхы дуккха сий дола нах баьхача хиннай из, уж лийнна моттигаш техкай цо. Цудухьа хIара дешара керда шу дIадолалуш дешархошта дувца дукха хул цун.

Школе моллагIча а дикача класса цIи яьккхача оал:

— Уж-м Анна Петровнай дешархой ма-бий. Из аьлча кхы дIахо дувца ца дезаш соц хабар. Цу гIулакхо дика хьахьокх школера цун авторитет.

Хьехархочун А. И. Голядкинай 68 шу да. Цхьабакъда, иззал ха цун я аргдоацаш кадай, цхьанна хIамах бIу ца къожабеш, тIах аьнна, хIанз а тIехьа дукха хIама Iомаде, кхетаде дагайолаш, общественни гIулакхаш дукхен цIенеи леладеш я из.

Дукха да Анна Петровнай Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIемах лаьца дувца. Из ше мо эзараш болча кхыча вай республикерча нахаца, бераш школера цIадахачул тIехьагIа, окопаш йоахаш, кхыдола гIулакхаш деш хиннай, къахьийгад цо Гудермесе, Грозне, кхыча моттигашка. Дукха дайна, дукха лайна саг я из, цудухьа кхувш йоагIача тIехьенна дувца шортта хIамаш долаш я Анна Петровна. Цо еш йола доклад, ешаш йола лекцеш Iалаьмате сакъердаме, наьха ладувгIа безам болаш, царна дикка пайда лургболаш хул.

Иштта, цо хьинаре хьегаш дола хьаьнала къа лоархIаш, дукха да Даьхено цунна денна совгIаташ, тийнна премеш, кхайкадаь баркалаш. Ер 14-гIа шу да Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархо яха сийдола цIи цо лелаю. «Халкъа образоване отличник» яха знак еннай цунна, кхы дукха да цунна паччахьалкхено тийнна совгIаташ а.

— Хала деций хьона 68 шу даьнначул тIехьагIа хьалхарча классерча берашца болх бе? — аьнна новкъосташеи доттагIашеи хьаттача:

—Даьра дац, — оал цо,— сай хьамсара бераш долча уроке яха ца езаш со йисача дийнахьа вахара хозне йоврга ер сона.

Иштта я дIаяха ха дукха яле а, дог къона дола, вахарцара безам чIоагIа бола хьехархо Анна Петровна Голядкина.

Анна Петровнас шоай дег чу лотабаь сийг ца боабе гIерташ, цунцарча безамах хьехархой хинна дукха ба цо хьийхача дешархоех. Гаьна ваха ца везаш масалаш юхе да. Иштта, цун йоI Людмила Михайловна № 10 йолча ГПТУ обществоведени хьехаш я. Дукха ха йоацаш нанна санна, цунна а еннай Нохч-ГIалгIай АССР Заслуженни хьехархо яха сийдола цIи.

Кхувш йоагIа тIехье догуйла цIена долаш хьалкхее гIерташ хьаьнала къахьегаш хьайоагIа къахьегама ветеран, хьехархо Анна Петровна Голядкина.

С. БРОДСКИЙ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Къона болхлой кийчбу оаха

СССР кердача Конституце тIа советски наьха къахьегара йолча бокъонна дIатIатехад шоашта еззаш йола професси харжа бокъо хилар а. Цунца цхьана цу тIа дувц массане а юкъара дешар чакхдаккха дезаш хиларах, профессионально - техническии лакхерен дешар шерра дегIаккхувларах.

Из бокъо вахаре чакхъяккхара къахьегаш да тхо а, Наьсарерча № 14 йолча юкъерча профессионально - технически дешара училища болхлой. ЛоархIаме а сий долаш а гIулакх да юкъера дешар дийша, лакха профессиональни говзал йола, нравственни цIена бола къона квалифицированни болхлой кхебелга. Цудухьа бехктокхаме хIама да профессионально-технически училищашкэ деша боагIа кагирхой шоай хургйолча профессена безам тIабаха, из караерзаяра наькъа тIа шоашта нийслургйолча халонашта духьалъотталургбола дешаро дIадехараш кхоачашдулургдола нах хилар.

Балха тIа зеденнараша тхога хьахьекхар из гIулакх кхоачашдара даькъе миччa бесса дешархой училище хьавIашагIбеттаргара перспективни профессиональни лостам телара балхага ца ваьлча хайра хIама карагIа ца доалилга, профессиональни лостам балара болча балха дукхал а дикал а лакхъе сзилга.

Из болх кхоачашбара оаха хьалххе а халкъа образоване районии отделаца цхьана оттаю профессиональни лостам балара балха план. Иштта укх дешара шера училищана комплектовани яра болх районе оаха дIаболабир январь бетта денз. Цу планага хьежжа района хIара школана тIачIоагIвир училищера шиша педагогически болхло. ХIара бетта цкъа царех хIаране педколлектива совещане дувц ше баьча балхах лаьца.

Цу тайппара совещанешлетучкаш юкъарча дешара школай директораша дакъа а лоацаш чакхъювл районо а. ХIаьта дIадаха дешара шу чакхдоаллаш училище деша ловш болча бархIлагIча классашка деша баьгIаращца конференцеш йир оаха тхоай училище, № 1 йолча Наьсар-Кертерча юкъерча школе, [illegible] никаша, партийнии советски болхлоша, училища дешархоша.

Цу тайпара моттиг хулача хана типографега заказ а дий оаха кийчъю училищерча вахарах дола сурташи лакхеда «Тахан вай дешархой да, хIаьта кхоана — болхлой класс!» яха йоазуви тIадола плакаташ, «Ленина никъ» яхача районни газета тIа каст-каста дувц хургбола болхлой кийчбеча педагогически коллектива балха опытах, училищерча вахарах, цига чакхйоахача культурно - массови мероприятеех лаьца. Уж тайпа материалаши плакаташи района школашка, бархIлагIча классе дешаш барий классашка хьалъетт. Царех пайда ийбу хьехархоша, производственни дешара мастераша шоаш профессиональни лостам балара планагIа рефераташ кийчъеча, лекцеши беседаши чакхйоахача хана.

Училище хан - ханнахьа дIаккхухь городерчеи района юрташкарчеи школай дешархошта лаьрхIа дола йиллача наIарий деноош. Цига дешархошта йовзийт училища, цун дешархой коллектива къахьегама а дешара а гIулакхаш, укхаза Iомаеш йола профессеш. Цу дерригне а торо елар тха педагогически коллектива республике кхычарел хьалхагIа укх дешара шера дешархой хьаэцилга чакхдаккха. Керда Конституци тIаийца шу дизара сийна училищана комплектовани яра даькъе тIаийца социалистически декхараш 122 процент кхоачашдир оаха. Цул совгIа, из санна кхы цхьаькха лоархIаме декхар а кхоачашдир коллективо. Деша хьайийцача наха юкъе хьалхагIарчул дукхагIа я йиIигаш. ХIанз училище еррига а 40 йиIиг я. ХIаьта шоллагIча курсе дешаш я 26 йиIигах латта бIарчча цхьа группа. Цу группо хьалхле лелаю социалистически яхье а чакхйоахаш йолча еррига культурно - массови мероприятешка я.

Иштта дIадаха дешара шу чакхдалалехьа училище хилар «Сийле хийла болхлой кулгий» яха конференци.

Царна хьалхашка къамаьлаш дир хьехархоша, училища дешархоша, базови предприятей викалаша. Бераштa шоай предприятех, цун толашагIболча болхлоех, цо арахецача продукцех лаьца дийцар. «Электроинструмент» завода партбюро секретара Х. М. Местоева, КПСС райкома бюро члена, слесаря-сборщицас Н. Г. Каницевас, хьалхалаттача болхлочо Л. О. Котиевас, кхыбараша.

Иштта цIенхаштта теркам тIаухийташ лелабу оаха школа чакхйоахарий даьшца-ноаношца бу болх а. Училища хьехархой, производственни дешара мастераш шоай хургбола дешархой бахача цIеношка чуувтт. Цар даьштаноаношта училищах дийца ца Iеш, юкъерча дешара училищаш чакхъяьхарий перспективаех а дувц, иштта хьожаш хул кхелетараш школе дешарах мишта кхув, къестаду цар безам дукхагIа тIаозар фуд. Цо дика гIо ду училище деша ловш бола кIаьнкаши йиIигаши хьакъоастабара. Цул совгIа, цо торо лу бIарчча дешара группаш цхьан школерча дешархоех вIашагIъехка. Масала, цу тайпара группаш я училище Наьсар - Кертерча № 1 йолча, городерча № 1—2 йолча, БурокIалхарча, Экажкъонгий - Юртарча юкъерча школай дешархоех латташ.

Дукха къахьийгад оаха училища дешара - материальни база чIоагIъеш. Тхо долча я дика кийчъяь дешара кабинеташ, 30 слесарни верстаки 26 токарни станоки йола слесарни токарни мастерскеш. Дукха ха йоацаш хьалдаь даьннад 120 дешархочоа моттиг йола цIа, ийцай эшаш йола тракторащ, автомобилаш. Ер дешара шу дIадолалуш тхо долча хьайир эрсий меттел литератураи, доазол дехьара метташ Iомадара йола лингафонии кабинеташ, автоклассн наькъашка лелара бокъоний кабинети.

Училищана чIоагIа гIо ду тха базови предприяти йолча Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» заводо, «Назрановский» совхозо. Заводо хьалъяьй училищаков чудерзадеш йола карт, тIадоагIача шера капитальни ремонт яра 10 эзар сом ахча хьожаде а лаьрхIад.

ТIеххьарча шера лакхденнад училища сий. Тахан «Электроинструмент» завода кийчъяь ца Iеш, лакха квалификаци йола болхлой кадраш кийчъю оаха транспортни предприятешта: юрта боахаме къахьег училище дийша баьннача III-ча классах болча трактористаша-машинисташа, гIишлошъераша. Къона болхлой кийчбара мел [illegible]

Ю. АРАПИЕВ,
Наьсарерча № 14 йолча юкъерча профессионально-технически училища директор.

ФУТБОЛ

ЦХЬАН ТАЙМЕ ЧУТЕХА ПХИ ГОЛ

Самардийнахьа мехка футболах йолча чемпионата хьалхарча лигерча командаша чакхъяьккхар аргIанара тур. Чемпионат чакхъяларга лестача укх тIеххьарча хана хьинарегIа чакхдоах командаша хIара вIашагIкхетар. Иштта сакъердаме а ира къовсам латташ а хилар Ростове моттигерча СКА яхача командаи «Терекаи» юкъе хинна вIашагIкхетар.

Хьалхара тайм цхьаккха команда гол чутоха аьттув ца боалаш чакхъяьлар. ХIаьта шоллагIча тайме кадайгIа ловза болабеннача «Терека» футболистий 10-ча минуте гол чутоха аьттув баьлар. Из карагIдаьннар вар А. Чихладзе. Дале а шоллагIа тайм юкъенхачале нийсхо яьккхар фусамдаьша. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа СКА аргIанара атака йохаеш цаховш шоай наIарашка гол чу а тохаш фусамдай хьалхабаьхар О. Хохленкос. Цхьабакъда шийгара даьнна гIалат ше нийсдир полузащитника СКА наIарашка шоллагIа бургац чутохарца.

Матч чакхъяла ши минут мара ха ца йисача 2:2 йола из счет кхы хувцалургьяц аьнна хетаденнача хана хьаьший наIарашка кхоалагIа гол чутехар фусамдаьша. Иштта счет 2:3 а йолаш нийшар «Терек».

* * *

ХIаьта кхыйола командаш шоайла иштта лайзай: «Нистру» — «Кубань» — 2:0, СКА (Одесса) — «Крылья Советов» — 0:0, «Карпаты» — «Уралмаш» — 2:0, «Спартак» (Ивано-Франковск) — «Кузбасс» — 1:0, «Торпедо» — «Спартак» (Орджоникидзе) — 1:3, «Таврия» — «Колхозчи» — 2:0, «Металлург» «Памир» — 1:0, «Динамо» (Ленинград) — «Динамо» (Минск) — 0:2, «Жальгирис» — «Шинник» — 3:0.

АХАРХОЙ СА МУКЪАДОАККХАШ

Гуйре чуерзаеш боахкача ахархошта культурни салоIам бу Советски района культура болхлоша. Уж каст-каста хул кхашкеи фермашкеи бахе. Масала, «Путь Ленина» яхача совхоза тхьамка кхедераш болча баха хилар района культура ЦIен болхлой, библиотекараш. Цар цига оттадир концерт: халхараш дир, иллеш даьхар. ДIа-юха лелача клуба заведующе Ахмадов Султана ДIадовзийтар района ахархошта хьалхашна латта декхараш, уж кхоачашдара де дезараш.

Болхлоша даьча хаттараштa жоп делар Ахмадов Султанеи райисполкома культура отдела инспектора Хацаева Луизаси.

Совхоза болхлошта дезаделар районни библиотека болхлочо Янгульбаева Тамаре, района берий библиотека библиотекара Гамаева Маритас, района культура ЦIен методиста Харцаева Деше, цу цIен болхлочо Жумаева Маликас даь халхараш, даьха иллеш.

Уж иштта бахе хул «Новая жизнь» яхача совхозе, Кировеи парте ХХ-ча съездеи цIерагIча колхозашка.

Ю. ЮСУПОВ.

ЗIАМИГАЧА АВТОМОБИЛА ЙОККХА ПЕРСПЕКТИВАШ

ХIара автомобиль шийтайпара биографи йолаш хул. Укх зIамигачун чIоагIа аьттув болаш хиннай из. ВIалла а харц хургдац «Запорожец» яха микролитражка хIанз эггара чIоагIа автолюбителаша къерлаш ерз цаI а яьлча.

«АвтоЗАЗ» яхача производственни объединене «Коммунар» яхача запорожски заводе историй дуккхача советски предприятей яр санна я. 1917 шера Сийлахь-йоккха Октябрьски Социалистически революци хилале [illegible] из. Советски Iаьдал [illegible] завода цIи тиллар «Коммунара».

Шовзткъа иттлагIа шераш чакхдоаллаш предприяте коллективана хьалхашка оттадир декхар — лоаццача хана экономични, маьха еза йоаца, дуккхача нахага дIаэцийта лаьрхIа йола микролитражни автомобиль арахецалга вIаштIехьйоаккха. 1960 шера цу тайпара машенаш конвейер тIа яьлар. [illegible]

Завод технически тоаь [illegible] «Запорожец». Хьалхарча модела метта керда яр комфортабельнейа а дикагIа а яр [illegible] мощность.

1976 шу долалуш потребителашта лаьрхIа дIаяхийтар миллиони автомобиль. Цу событешцеи нислагIча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъерцеи дувзаденна КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева «Коммунара» коллективага моршал дахьийтар. [illegible] Октябрьски Революци орден.

[illegible]

СУРТА ТIА: накъашка испытанеш еш я «Запорожцаш».

А. КРАСОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Черных. «Бобровa гIулакх». Кольцова цIерагIча Воронежски драматически театра спектакль. 14.30 — «Райкома секретарь» яха телевизионни документальни фильм. 15.25 — «Композитор Людвиг Ван Бетховен». 15.55 — «Хьа Ленински библиотека». Ленин. «Кагирхой союза декхараш». 16.40— «Дешархой XV Ерригсоюзни спартакиада». Дзюдо. 17.10 — «Целинник» яхача ансамбла концерт. 17.30 — «Вай хьалъю БАМ». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Сакъердаме поткаш». 18.30 — «Саги закони». 19.00 — Хоккеях йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Крылья Советов». 21.00 — «Ха». 21.30 — «Василий Шукшин», «Проза оагIонаш тIа гIолла». 22.40 — Безама иллей концерт. Чакхдаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.25 — Литературни концерт. 17.55 — «Наьха каьхаташ». Художественни фильм (телехьежархой заявках). 18.25 — «Нохч-ГIалгIачу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала)). 18.45 — «Дуьненаюкъара обозрени» (гIалгIай меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаш — вахаре! «Гурахь дувш дола ялаташ дIадийна доалаш латт» . 19.30 — «Кинохьежархочун спутник». 20.05 — «ДIалокх альтистий ансамбло». Фильм-концерт. 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш». 20.30 «Музеяшкеи выставочни залашкеи гIолла». Московски Кремла архитектура. Хьалхара передача. 21.00— «Вай беш». 21.30 — «Голубка» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 2-гIа сери.

11 октябрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Бераллах йола поэма», Советски поэтий стихаех йола композици. 9.25 — «БIастен муам» яха телевизионни художественни фильм. 10.30 — «Кинониkъбара клуб». 14.30 — «Камчатски меридиан». Телевизионни документальни фильм. 15.25 — «Хьамсара Iалам». 15.45 — «Брэбери. Произведеней оагIонаш тIа гIолла». 16.30 — Эрсий халкъа хора концерт. 17.00 — «Музеяшкаи выставочни залашкеи гIолла». Паччахьалкхен эрсий музей. 2-гIа передача. 17.30 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!», 18.00—Кердадараш. 18.15 — «Iилман вахар». 18.45 — ДIалокх Московски Паччахьалкхен консерваторе камерни оркестро. 19.05 — «1978-ча шерара хьувкъам бахьан». 19.35 — «Лика» яхача телевизионни спектакла премьера. Автор — А. Зурабов. 21.00 — «Ха». 21.30 — Футболах йола Европа чемпионат. Венгреи СССР-реи вIашагIтеха командаш. Будапештера передача. Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.50 — Ленински комсомола 60 шу дизарга. «Са комсомольски къонал». 17.25 — «Краснодоне массаза йоага цIи». Документальни фильм. 17.55 — «Ленински гварде бIухой». Шаумян ваь 100 шу дизарга (нохчий меттала). 18.10 — «Художникий мастерске». 18.35 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.00 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Спартак». ЦСКА спорта Дворецера трансляци. Перерывех — «Бийса даькъела хийла шун, бераш! 21.00— ДIалокх Дунеи халкъашта юкъерча конкурса лауреата Коровайне (домбра). 21.30 — «Голубка» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма кхоалагIа сери.

РАДИО

8.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш (гIалгIай меттала). 8.45 — Искусстваца кхетам луш. Нурадилова цIерагIча драматически театра отчетно-хоржама собранеха репортаж (нохчий меттала). 9.15 — «Тхога язду» (эрсий меттала). 9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала). 17.00 — «В. И. Ленин къахьегамхошта интернациональни кхетам балах» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.15 — Яхь лелаеча коллективий перекличка. Старогрозненски УБР (нохчий меттала). 17.30 — Социалистически яхье хьалхалаттачарна дола концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайранара Грозный» (горсете гIолла). 18.30— Ашараш (гIалгIай меттала).

11 октябрь

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Парторганизацешка отчетни хоржамаш (эрсий меттала). 8.50 — Ашараш (нохчий меттала). 9.15 — «Коммунисташ хьалха латт» яха передача (гIалгIай меттала). 9.30 — «Новатор» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.00 — «Халкъа тIахьожамхой болх беш ба» (гIалгIай меттала). 16.20 — «Вахара хьисап — советски» (эрсий меттала). 16.40 — Ашараш. 16.45 — КПСС XXV съезда решенеш — вахаре! «Кхаь шера план кхоачашъяьй» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 17—22, Грозне 20—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 2—7, дийнахьа 17—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05293. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7088.